

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

CLARIS

SIMI CELEBERRIMI QVE

olim philosophi & medici, Petri de Abano,

DE VENENIS,

atque eorundem commodis

RE MEDIIS,

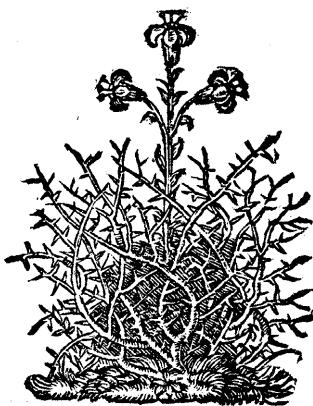
Liber plane aureus, per Ioan-

nem Dryandrum medi-

cum, pristino suo

nitori resti-

tutus.

Marpurgi ex officina Eucharj
Ceruicorni Agrippinatis,

ANNO M. D. XXXVII.

PRAEFATIO DRYANDRI IN
eundem librum qua theologus qui
dam ad futurum Concilium, Mantuæ ce
lebrandum, concessurus, quomodo
uenena commode præca
ueat, monetur.

ORNATISSIMO VIRO N.
IOH. DRYANDER.
S. D. P.

I Haec
nus de Vene
nis scripta re
liquerūt me
dici, non alio
quā iuuandi
studio scri
psisse sua cō
stat. Nec æ
quum enim
esse puto, ut quæ ob sint potius q̃ quæ
pro sint posteritati commendare. Plecten
dos etiam capite, ratio ipsa monet, si qui

Aa ñ

medicinæ loco uenena, scripto diuulgati
runt uerum aliam instituti apud medicos
esse rationē, quis nō uidet? Vt enim apud
Iurisperitos dici solet, Ex malis moribus
leges bonas esse promulgatas, ita perdito
rum quorundam hominum *μισανθρωπία*
medicorum doctissima exercuit ingenia,
adeoq; de uenenis, qua ratione caueātur,
& propinata ne offendant, scribere com
pulsit, Sic Galenus, sic Auicenna, sic Di
oscorides, sic quiq; probatissimi autores
medici, non grauatim inter cetera medi
cinæ sua opera & uenenorum tractatio
nem interponunt. Nec eos, q; peccare me
dicos, quod uenena prodant, satiusq; esse
in uniuersum, ab hoc scribēdi genere su
persedere q̃ *κακούργοις* quibusdam ho
minibus, tela occidendi commōstrare, ca
lumniantur, audiendos esse puto. Cum
nullum unquam in uita hominū tam re
cte institutum sit negociū, quin si male
uolus accedat animus, ad abusum rapi
queat: Tollēdus ē medio erit ignis, aqua,
uinum, omniaq; genera armorū, & quid
non? quod abutendi malitia, ea in uene
num præsentissimū transformare queat.

Sic & ea simplicia, uenenorum nomine
inscripta, nō sui, sed ab utentium natura, esse
uenena constat, ad medicinæ etenim spec-
ulationē, siue tractationē, relata, omnia
prodesse obesse nihil cōstat. In loco enim
si utamur rebus à deo creatis, uerum esse
quod in Genesi dicit Moyses, omnia pro-
pter hominem esse creata: et omnia crea-
ta esse bona, conuincitur. Hæc hætenus
propter quorundam corruptū iudicium
præfari, nō incommode uisum est, quod
præter rationem, bonum unā cum malo
tollendum esse statuūt quidam: nos secus,
iudicio rem fieri optamus. Neq; eos di-
gnos uita, qui uitam ueneno tollunt, esse
puto, qui hoc proposito scopo, uenena de-
scribunt, aut artem suam exercent, nō ut
profint sed obfint, in hos quis non publi-
ce animaduerti æquum esse putet? Quod
supprimuntur autem perdendorum ho-
minum tormētis coacta fateri ueneficia,
non improbandum esse puto, quod ut su-
mus homines, ad mala q̄ ad bona pro-
cliues magis, quædam non sine malorum
mala imitatione, prodi queant. Libuit hic
ex Galeno referre historiam qua colligi-

Salenus . mus olim mirum fuisse studium occultandi, ea quæ uitæ hoīm ueneficia obesse poterant. Sic, inquit, Venenatis adnumerantur huiusmodi pleraq; , quæ per uenas siue ad uentriculum, siue intestina sanguinis efficiunt purgationem . At id genus medicaminum nomina, non sane, si exquisite nouerim, unquam tamen scriptis manifestarem. Cæterum istuc solum referre decreui, quod in Thracum Bithynide, nobis tum pueris contigit .

**Historia
Saleni.**

¶ Reperit nimirum homo quispiam herbā eiusmodi, ut quisquis hanc sibi applicasset, sanguinem excerneret, atq; hoc pacto interierit. Compluribus itaq; pariratione mortem obeuntibus, dum sedulo ad facinus scrutādum satageretur: inuentus tandē ueneficus est, & ad populi præsidem ductus. Porro certum erat præsidii non hunc modo è medio auferre, uerum etiam, alius si quisquam aut hunc docuisset, aut ab hoc edoctus fuisset . At iste didicisse herbam nemine fassus est : sed gestasse quondam in suburbium iecur suum illum, atq; id uentre admoto, reposuisse secus herbam, dum autem illud iterum le-

uasset, conspexisse ex uniuerso iecinore, in
herbam promanātem cruentam sanie[m],
hincq[ue] coniectura assecutum, uero scilicet
consentaneum esse, hanc herbam sangui-
nem detrahere, porrexisse, sed enim expe-
riundi nomine cuiādam ē supuenientibus
hominibus: quū autē iuxta ac sperarat of-
fendisset, in noxam reliquum usurpasse:
Verum etiam neq[ue] alteri cuiquam homi-
ni se herbam ostendisse affirmabat. Hæc
inquam uenenator ille tormentis ualen-
tissime adactus confessus est.

¶ Tum præses eius gentis ex relatione
(siquidem ingēti copia hanc passim nasci
asserbat) obuolutum oculos, necandum
produci mandauit, ne cui interea uideli-
cet hanc indicaret. Ergo plura, o optime,
inuētum iri medicamina, quæ facultatem
eiusmodi obtineāt, ut uel ab initio sangui-
nem statim detrahant, conueniet.

¶ Verum enim uero reticere hæc con-
sultum fuerit, perinde ac cætera quoq[ue] ue-
nenata, à nemine mētis compote produn-
tur. Quod autem non defuerint, qui erga
horum doctrinam tam extiterint præpo-
stere largi, ut uel prodigiosam quandam

ostenderint Venerem, atq; singulorū ue-
nenatorū descripserint constructionem:
non hi reuera in albo prudentium depre-
henduntur quēadmodum ne uos quidem
si ex nobis sciscitemini, quānam sint phar-
maca, quæ sanguinē ciant. Hactenus Ga-
lenus, uerū quid facias, ut est corruptum
hoc maxime seculū. Repertæ sunt artes,
quibus inopinato inter gratissimos & ci-
bos & potus, quo plus sit periculi, propi-
nantur mortis aculei. Cui malo quæ na-
tio, longis retro seculis magis indulserit,
nouimus omnes, quantum ingenij, quan-
tum sumptus ad perdēdum collocarint,
nonnullis suo etiam incōmodo est notū.
Contra hos ut muniamur rectius, cū ex
insidijs, non aperto Marte adoriuntur, nō
solum hostem, sed amicissimum quenq;
multum referre putabam. Si ex medico-
rum qui de uenenis scribunt libris, petan-
tur recta consilia. Ex his autem, qui recen-
tiori hoc nostro uixerunt seculo, autori-
bus medicis, num quis sit qui rectius uene-
na prodat, atq; eorundem curā medicam
proponat, hoc uno Petro de Abano, scio
nemine, partim quod ingenium erat ho-

mini, ad medica perquirenda acerrimū,
partim quod in eo regiōis loco uersatum
esse autorem cōstat, ubi tam uenenorum
quā pharmacorum non contemnēdus
erat usus. Hunc itaq; librū humanissime.
N. si diligenti lectione familiarem tibi fe-
ceris, procul dubio non est, quod neque
Mantua, neque uspiam locorum ueneni
periculū quoquo modo suspiceris. Vale,
Datum Marpurgi, tertio Idus Martij An-
no. 1557.

Aa v

DE PETRO APPONIO

PEtrus Apponius, ille est, quē
Conciliatorē uocāt uulgo, the-
oricus medicus, sed plane do-
ctissimus & acutissimus, Bononiæ
docuit & decessit fere octogenarius.
Tanta fuit eius celebritas, ut uoca-
tus ad ægrotos, non minoris condu-
ci se pateretur, (idēq; extra urbem) q̃
quingenta florenis in singulos di-
es. Vocatus ab Honorio Pontifice
III. cētum statui sibi paciscebatur:
sed cum sanitatem ille recuperasset,
mille donatus fuit.

TABVLA CAPITVM

tractatus Petri de Abano de

remedijs Venenorum.

De diuisione uenenorum	Caput 1
De unoquoq; ueneno in speciali	caput 2
Ad sciendum secundum quem modum uenenum in- terficit aut nocet	caput 3
De praeuisione & cautela, ne aut uenena propinen- tur, aut propinata non noceant	caput 4
De signis & curis cuiuslibet singularis ueneni pro- pinati, & primo de argento uiuo	caput 5
De gypso	caput 6
De scoria æris	caput 7
De scoria ferri	caput 8
De lapide magnetis	caput 9
De lapide lazuli	caput 10
De arsenico sublimato	caput 11
De lithargyrio.	caput 12
De Cerussa	caput 13
De chalcumenon, id est, uiride æris	caput 14
De Plumbo usto	caput 15
De asuro, minio aut Zenabrio	caput 16
De realgare	caput 17
De cicuta	caput 18

De succo tithymalorum	caput 19
De succo cucumeris	caput 20
De succo usneæ	caput 21
De radice bothormariæ	caput 22
De succo coriandri	caput 23
De succo mandragoræ	caput 24
De succo papaveris nigri	caput 25
De opio	caput 26
De succo scamoneæ	caput 27
De apio risus	caput 28
De succo cheruæ	caput 29
De succo napelli	caput 30
De succo oleandri	caput 31
De succo mezereon	caput 32
De succo hellebori	caput 33
De alpesiæ	caput 34
De succo bryoniæ	caput 35
De cornibus spicæ	caput 36
De cornibus oleandri	caput 37
De cornibus beduguar	caput 38
de anacardis	caput 39
de nucibus & auellanis	caput 40
de malo castoreo	caput 41
de malis fungis	caput 42

de nucce uonica	caput 43
de coloquintida	caput 44
de fico Pharaonis	caput 45
de semine Iusquiami uel hyosciami	caput 46
de granis cocognidij	caput 47
de baccis lauri rancidis	caput 48
de cataputia uel catapotia	caput 49
de semine urticae	caput 50
de semine papaueris nigri	caput 51
de semine hellebori	caput 52
de semine cicuta	caput 53
de semine humidi coriandri	caput 54
de semine serpentariae	caput 55
de morfibus aut puncturis ab aliquibus animalibus uenenosis	caput 56
de morfu uipere	caput 57
de morfu scorpionis	caput 58
de morfu araneorum	caput 59
de morfu rutela	caput 60
de morfu apum	caput 61
de mordicatione animalium	caput 62
de morfu canis	caput 63
de cantharidibus	caput 64
de lacte	caput 65

de assatura suffocata	caput 66
de piscibus frigidis	caput 67
de cerebro cattæ	caput 68
de extremitate caudæ cerui	caput 69
de sanguine bouino	caput 70
de sanguine bufonis	caput 71
de sanguine hominis cholericici rufi	caput 72
de sanguine menstruo aut leprosi	caput 73
de morfu hominis iciuni	caput 74
de morfu serpentis ulmo	caput 75
de felle leopardi	caput 76
de salamandra	caput 77
de lepore marino aut rana marina	caput 78
de morfu muris, simiæ, & cattæ	caput 79
descriptio bezoarticæ uirtutis ad unumquodq; ue- nenum, & de duabus difficilib. questionib. ca. 80	
de questione, utrū theriaca magna sit bezoar ca. 81	
de lapide begaar uel bezoar ex Pādestis colūna	71
de uenenis prohibendis	col. 75
de uenenis datis	ibidem
ab homine uel a simia morsus	col. 76
de serpentium morsibus & uenenis pellendis	ibidem
de ictibus scorpj & morsibus muris cæci, siue ara- nei,	col. 78

REINHAR

DVS HADAMARIVS

LECTORI, S.

Vt neq; fictilibus, neq; cū uetus ardet in auro

Setinum lato, mista uenena, bibas.

Nobilis hæc medici præsentia pharmaca Petri

Arripe, sic oberunt nulla aconita tibi.

Nō fungi, scorix, tithymalli, strychna, cerussæ,

Scorpio, Cātharides, bufo, rubeta, draco:

Nec Scytale, Prester, Seps, Hydra, Chelydrus,

Lophites,

Damna tibi facient morsibus ulla suis.

Pontica ter uicti celebras medicamina regis:

Omnibus attolles hæc potiora modis.

PROLOGVS.

ANCTISS. IN CHRISTO patri & dño dño Sixto, diuina prouidentia summo Pontifici, Petrus de Abano minimus medicorū, cum deuotione præsens scriptum, tam uestre petitioni quam p debiti solutione afferre iuxta posse obedi-
dire propono: ut sanctitati uestre, tum ad profectum corporis, tum ad scibilia coaugēda, tractatum utilem non minus quam breuem de Venenis inscribam.

Primo siquidem, diuisionem faciam de uenenis. Sunt em̄ nobis magis nota, quæ cunq; p partes diuidunt quoddam totū.

*Libri argumentum
& diuio.*

Secundo, unūquodq; diuisionis membrum resoluā hinc ad terminū singularē. Sic enim cuiusq; rei scientia cōpletur, a generalissimis ad specialissima descēdendo.

Tertio, describam modum, secundum quem uenenum mortificat, & nocumentum inducit humano corpori proxima

A

tum. Inde naturam notitia curationis in arte medicinae uenatur.

Quarto, sermonem faciam de praecustodia & cautela: ne aut uenena propinentur: aut si propinata sint, non noceant. Praecustoditiua enim, ars est, curatiua excusans.

Quinto, signa ponam, & curas, ad quodcunque uenenum assumptum, & ad eius nocumenta introducta.

Sexto & ultimo, uirtutes bezoarticas (i. a morte liberantes occulta uirtute potius, & diuina, quam complexione uel natura) ad quodque uenenum describam: Et cum hoc soluens

*Questio-
nes duae.* quaestiones duas difficiles ualde: Quarum prima erit theriaca magna, utrum theriaca sit alicui ueneno bezoar uel medicina? Et secunda erit, utrum uenenum aliquod possit ad certum tempus taliter exhiberi, quod ex eo quis ad illud tempus moriatur, & non ante.

De diuisione uenenorum. ●

Cap. I.

Quia uenenum oppositum est cibo nostri corporis: ideo sicut cibus efficitur pars nostri corporis, & se totum assu-

milat parti nutritæ, uicem tenens partis
dissolutæ: ita uenenum, nostrum corpus
feu partē, cui approximauit, ad suū ipsius
uenenosam naturam totum trahit, & cō-
uertit: & deniq; assimilât sibi ipsū, adeo
ut sicut animalia ē terra nascētia, quorum
natura cibos conuertit in speciem nutri-
torum, à nobis comesta, in nostrum alimē-
tum conuertuntur, & speciem: Ita quæ-
cunq; corpora ueneno sunt iuncta, si com-
edantur à nobis, trāseuntia faciunt nostra
corpora in uenenum, quoniā omne agens
præstantius est patiente: sic nostra sub-
stantia per modum passiui, trāsit ad præ-
sentiam ueneni: quod se habet p modum
actiui in ueneno, sicut palea subiecta igni,
transit in ignem: Est enim ignis totus acti-
uus ad paleam. Quare sapientes medico-
rum uenenum dixerunt esse de genere re-
rum interficientium complexiōē & cō-
positionem: & interdum inducentium so-
lutionem cōtinuitatis: ita ut ægritudines,
quæ ex uenenis accidunt, sint de generibus
communibus, & nō proprijs. Diuiditur
autem uenenum tribus modis. Nam uno

Actiuum
forti⁹ suo
passiuo.

Disiuncti-
uent.

modo cōsideratur, prout fit diuīſio generis in ſpecies. & ſcđm hoc dixerūt Auicēna & Auerrois: q̄ uenenorū aliud ē de mineris: aliud de uegetabilibꝫ, aliud de aīalibꝫ.

Uenenū de
minere qđ

De minera quidem eſt, ut quæcunqꝫ ſub terra generata pernicioſam habent naturam: ut argētum uiuum, & gypſum & æs: & quidam lapides, ut magnes, & lapis armenius non lotus, & plumbum uſtum, & arſenicum, & realgar, & ceruſa plumbi: & de multis alijs: de quibus infra in ſpeciali dicitur.

Uen. & ue
getabilibꝫ

De uegetabilibꝫ uero ſunt, quæcūqꝫ plātarū contrariſſimæ ſunt naturæ cibali, ut aptæ natae nō ſint ad nutriti ſpēm cōuertī: ſed potius ſunt prōpta cōuertere: ut helleborus, & turbiſh nigrū, napellus, & gummi napelli, & fungi quidam, & tubera: & uiduā faciens, & mezereon, & oleander, & apium riſus, &c.

Uen. ſani
malibus
ſumpta.

De aīalibus aut, uenenoſa ſunt oīa, quorū natura longiſſime diſtat ab humana cōplexione: aut oppoſita & inimica eſt ſpeciei: qualia ſunt ſerpentes, & dracones, & thiri, & uiperæ, & lepus marinus, & carnes

V E N E N O R V M.

affatae & statim suffocatae, & pisces frigidii, & morticinae carnes, & etiā putridae, & quae à fulgure sunt percussa & mortua, & quaecumque sunt patientia rabiē, & multa quae infra in speciali dicentur.

Secundo modo cōsideratur uenenum relatiū ad nos: & secundum hoc dixerunt,

Venenum aliud est assumptum intra corpus: & aliud extra. Quod uero est assumptum intus, est de genere potionum perniciosarum, datum sub specie cibi, uel potus, uel medicinae. Et hoc est, quod plurimum fit: à quo reges, & praelati, & ociosi, cauere debent. Quod uero extra est, dicitur reptilium morsus: sicut cum uisu, aut auditu, aut gustu, aut tactu, aut odoratu, sentitur uenenum. Visu quidem, sicut uenenat basiliscus. Auditū, sicut uenenat serpens quidam in nubia, qui est corpulentia duarum palmarum, acutum habēs caput, uiridis existens coloris, q̄ regulus uocatur: sibilando em̄ aues, & animalia eum audientia, interemit. Gustu quoque, sicut aspis surda, quae sputo suo, quos t̄agit, interficit: & thirus, quos morder, & uipera,

Alia disti-
lio ueneni
q̄ ad nos.

Ue. assum-
ptū in cor-
pus n̄m.

Ue. ab ex-
tra corp⁹.

Uene uisū
nocens.
Auditu.

Ue. gustū
interimēs

A in

Tactu. peremit. Tactu uero, sicut serpens, quem miles (de quo Auicenna dicit) interfecit lancea: & ex contactu lanceæ, manus militis, & totum corpus fuerunt mortificata: & sicut piscis quidam, qui stupefactor uocatur: de quo Galenus dicit, q̄ cum intrat rete, piscatoris manus & brachia stupefiunt, intantum q̄ insensibiles efficiuntur. **Odoratu** uero, sicut quidam fungi perniciosi, de quibus dicit Rasis, q̄ cum euelluntur à terra, & odorati interficiunt odorantem.

**De odora-
tu.**

**Alia diui-
sio veneni
quantuad
specificam
differentiã.**

**Specificæ
formæ quæ**

Tertio modo, consideratur uenenum, quantum ad specificam differentiam, qua differunt species à specie: & secundum hoc, dixerunt omnes medici & philosophi naturales, quod uenenum, aliud est, quod facit operationem suam à qualitate sua, siue à complexione: & aliud, quod facit hoc idem per uirtutem fluentem à tota specie: quod medici formam specificam uocant: quod nihil aliud est, nisi meritum, quod unumquodq̄ compositum ex quatuor elementis, secundum maiorem & minorem proportionem ipsorum elementorum, in

composito sortitur & meretur breue ab influentibus stellis fixis, quæ species inferiorum compositorum respiciunt, & prout ipsorum materiæ apte fluunt, iuxta illud: Virtutes stellarum uehūtur inferius, mediantibus lineis pyramidalibus & rectis, quæ in lumine ipsarum stellarum firman- tur, q̃ lumen per lineas diuersas uectū de stellis depertiat uirtutes específicas, quas derelinquit in compositis, secundum qđ componentia meruerūt. Et hoc est, quod rectè Auicēna dicit in canone: q̃ talis forma specifica aduenit rebus, post primam complexionem elementorum in composito. Et quia ignoramus in æternum quantitates & pondera elementorum in compositis: ideo tales formas específicas, aduenientes iuxta meritū talis & talis proportionis, in compositis necesse est ignorare: neq; de ipsis plus scire possumus, nisi quantum præbet hominum experientia: & propterea in talibus plus conferūt experti, q̃ rationales medici: sicut bene in procemio metaphysicæ Aristoteles dicit: Venenum ergo, quod à qualitate so-

ne. scdm
qualitatē
conside-
rata.

la facit operationem, variatur secundum diuersitatem qualitatum. Nam aliud calidum, aliud frigidum, aliud siccum, aliud humidum. Calidum quidem duobus modis interficit: quia aut calefaciendo corrodit interius assumptum usque ad cor, & extra appositum usque ad medullam ossis: & sic interficit soluendo continuum, quale est lepus marinus. Aut calefaciendo inflammat, & intus exteriusque ad cor: & sic interficit substantiam cordis superflue inflammando: sicut euphorbium & helleborus. Frigidum uenenum similiter interficit duobus modis, scilicet, aut stupefaciendo propter maximam eius frigiditatem, usque cor reddatur immobile: & hoc est tale, quale est opium: aut opilando uias anhelitus, & claudendo, ita, quod quasi anhelare non possunt, & usque ad cor aufertur anhelitus: & hoc tale, quale est plumbumustum. Siccum uero uenenum interficit duobus modis, scilicet, aut consumendo humidum sanguinem cordis, & quasi in crustam conuertendo: & hoc tale est, quale est calx non extincta, & Separando colcotar. Aut separando partem a parte,

Tene. cali
dum quo
corruptat

Ten. frigi
dum duo-
bus modis
interficit.
Stupefa-
ciendo.

Opilando.

Siccum ve-
duobus mo-
dis interfi-
cit.
Consumen-
do humi-
dum.

donec omnia membra usque ad cor, & in
 minimas partes non liquefiant, sed soluen-
 tur: & hoc facit tale, quale est realgar. Hu-
 midum uero uenenū, dicunt quidam non
 inueniri: quoniam non ascendit humidi-
 tas ad quartum gradum: & quartus gra-
 dus uenenosam reddit qualitatem: quoni-
 am corruptiuum est & mortale. Sed Ga-
 lenus narrat de uno, quē in somno serpēs
 quidam momordit, & excitatus non ua-
 lens surgere: tractus per manum, reman-
 sit caro corrupta & putrefacta super ter-
 ram, & ossa denudata apparuerunt: unde
 ex putrefactiōe occulta, & facili carnis so-
 lutiōe, probat Galenus uenenū esse humi-
 dum: ex hoc genere, secundum aliquos,
 argentum uiuum uidetur esse uenenum:
 quod solum humidum in quarto gradu
 esse fatentur. Sed uenenū quod à tota spe-
 cie soluente uirtutem, siue à tota substan-
 tia, siue à forma specifica est, interficit: nō,
 quia calidum, neq; frigidum, neq; siccum,
 neq; humidum: sed quia tale: quia oppo-
 sitam habet uirtutē ad ultam hominis &
 sanitatem: & id uenenum, in quacunque

Humidū
 ven. quare
 non reperit
 atur.

Historia
 ex Saleno

Ue. a tota
 specie le-
 dens.

paruitate sumptum, ita etiam ut sensum
intus fugiat, interficit, multiplicando sei-
psum: quoniam quācunq; humiditatem
nostri corporis inuenit, ipsam statim in ue-
nenum conuertit: & hoc uirtute suæ spe-
ciei: & tale est, quale est napellus.

De unoquoq; ueneno in speciali .

Cap. II.

Venena mineræ specialia & planta-
rum & animalium non nisi nota &
famosa dicemus: ne occulta narrantes,
uirus in angues adijceremus ob eam eius
solam causam, ut præuisa minus lædant,
aut nunquam lædant. Hæc scribuntur,
non ut alios lædere doceamus. Mineralia
igitur uenena quædā sunt à natura: quæ-
dam ab arte procurata.

A natura quidem, quæ in uentre ter-
ræ generantur, & horū unum est argen-
tum uiuum: quod intus assumptū quan-
doque interficit, sua humiditate putrefa-
cere faciente humiditatem corporis natura-
lem: quandoq; autem interficit, sua frigi-
ditate actuali congelante cor. Cuius signū

Ue. mine-
ralia a na-
tura.

Argentum
uiuum frigi-
de nature

est, quod quidam apothecarius, cū de nocte tempore magni æstus sitiret, tentans inuenit ampullam plenam argento uiuo, quod bibit, & mane inuētus est mortuus, et inuenientes argentum uiuum exire de ano, anatomizatus fuit, & inuētus fuit sanguis circa cor coagulatus, et ipsum cor similiter. Inueneruntq; in stomacho ferè libram unam argenti uiui. Aliud est argentum uiuū, quod fit ab arte alchymicæ sublimatū in alludel, quod est uas alchymistarum, et istud est deterius et magis perniciosum q̃ naturale: quoniam minerale sæpe per uentrem secedit, uel spōte, uel clysteri, sed sublimatum assumptum interius corrodit intestina, et apostemat cor, et retinetur urina, et prohibetur eius exitus, et moritur. Extinguitur etiam argentum uiuum cum forti admixtione saluæ hominis, donec dispareat. Quod si proieceris super ipsum aquam feruentem, et redierit ad primam dispositionem, non est extinctum, et hoc deterius est q̃ purū uiuum, et minus malum q̃ sublimatum. Secundum uenenum, quod est a natura in-

Apothecarius expectu argenti uiui mortuus

Arg uiuū arte paratum, deterius est.

Extinctio argenti uiui quō fit.

Gypsum
vene.

neræ, est gypsum, quod intus assumptū sua frigiditate coagulat sanguinem, et inspissat spiritus, et inducit difficultatem anhelitus, et deinde moritur. et hoc datum crudum in potu tritum: coctum uero, nō est uenenū, sed medicina styptica ualde. nascitur autem in uenis terræ montosæ.

Scoria
ferri.

Tertium est æs, quod metallinam habet naturam, compositum ex argēto uiuo et adurēte sulphure ad formā tuberis deducēte, quod quidem cum per fabros percurritur, et malliatur, scorix, quæ cadūt et datæ in potu uenenant, et uentrem fortiter soluere faciunt, et hoc medici uocant Tubel æris. inde etiam uinū, si reponatur in uase æneo, aut cupri, aut electri, et bibatur, uomere facit. Tertium est scoria ferri

Ærugo
ferri.

æruginosi, et ipsa ærugo, quæ intus assumpta adhærendo intestinis exiccat humiditates et corpus, et senectam inducunt, id est, quandam ægritudinem, quam medici marasimum uocant. Vtuntur autē medici scoria ferri cōsolata, in curatione multarum ægritudinum. Quartum est lapis

Magne-

tarum ægritudinum. Quartum est lapis magnetis, qui assumptus intus melācholi

cum, et lunaticum, et præstigiatum facit recipientem. Utuntur autem eo medici consolato cum alijs medicinis, in curatione melācholiæ. Est autem lapis iste duarum specierū. Vna est, quæ trahit ferrum, uertens illud ad polum septentrionalem, ubi dicitur esse minera magnetis. Alia, quæ trahit carnes humanas uertens tractū uersus polum meridianum, ubi dicitur esse minera ipsius. Hæc autem trita et data in potu uiscera contrahit, et in globum reddit. Quintum est lapis armenius, qui rubeus est, et assumptus intus, si non est lotus, secundum doctrinam medicorum est uenenum uomitiuum. et eo utuntur medici in cura melācholicæ passionis. Sextū, est lapis stellatus, quem medici uocant lazuli, qui si non fuerit lotus datusq; in potu, subuertit stomachum, et dolorem intestinorum facit, quo utuntur medici contra quartanam. Septimum est arsenicum, siue auripigmētum, quod est de specie gypsi (ut dicit Albertus) quod caliditate & siccitate sua et pernicioſa natura uenenū est pessimum, putrefaciens, et ualde mor-

Magnetis
duæ spec.

Lapis ar-
menius.

Lapis stel-
latus.

Arsenicū.

**Venenæ p
artem pa
rata.
Lithargy
rium.**

tificatiuum. Sed si sublimetur secundum alchymiam in uase alludel, est pessimū uenenum intus assumptū, et si sæpius sublimetur, efficitur albiſſimum, et tanto deterius efficitur uenenū. Venena uero, quæ per artē fiunt, Lithargyrīū quod ex plūbo fit fuſo in olla, cum testis ollæ fractis, quod assumptum intus, facit intestinorū

Cerusa. stypticitatē. Sic cerusa et calchucechumenon, quod quidem corrosiuum est et ue-

**Plumbum
uſtum.**

nenum ē mortale. Est et plumbū uſtum, quod fit ex sulphure et auripigmēto, qđ est uenenum, opilans et interficiens suffo-

Aſurum. cando. Est et aſurum, quod fit ex lapide lazuli, quod est uenenum exiccatum. Est &

Realgar. realgar, qđ ex sulphure et plūbo fit, corrosiuum existens uenenum intus assum-

**Vegetabiliū
venena**

ptum. Vegetabilium uero uenena, quædam sunt succus herbarū, quædam uero

Succi ueneni qđ.

femina ipſarū. Succus quidē cicutæ, et succus tithymalog, et succ^o cucumeris aſinini, et succus uſneæ, et succ^o bothormariē, et succus coriādri, succus mādragoræ, et succus papaueris nigri, de quo opiū fit, et succus coriogiolæ lactātis, de quo fit ſcā

monia, et succus apij risus, et succ^o ceruæ,
i. gyrafolis, et succus napelli, et succ^o ole
andri, et succ^o mezereon, et succ^o hellebo
ri nigri, et succus alfæfiræ, id ē, uitis albæ,
et fucus bryoniæ. i. cucurbitæ syluestris.

De fructibus uero sunt cornua olean
dri, et cornua bedeguar, et anacardi, et nu
ces, et auellana rancidæ, et nux uomica,
et colocynthida, quæ solitariae fiunt, nata
in arbore sua, et ficus Pharaonis, et poma
mandragoræ. Semina uero sunt, iusquiza
mus et cocognidij, et bacca lauri racidæ,
et catapucia, et semen urticae, et semen pa
paueris nigri, et semen hellebori, et semē
cicutæ, et semen coriandri humidi, et se
men serpentariae: quæ omnia comesta uel
bibita, aut perimunt modis supradictis,
aut infirmant corpus et alterant. De ani
malibus uero sunt quædam de cerebris
ipforum, quædam de caudis, quædam de
sanguine, quædam de salua & sputo, quæ
dam de fellib^o, quædam de toto corpore.
In cerebro quidem cattæ uenenū est per
niciosum, faciens hominem amentem. Simi
liter in cerebro uespertilionis. In cau

Fructus
venenoli q

Semina
venenosa.

Ne ex ani
malibus
desumpta

**In cauda
vene.**

da uero cerui, uenenum est pessimū, propter quod uenatores extremitatē caudæ cerui, quando uolunt ceruum comedere, abscindunt. Similiter in cauda scorpionis, et rutelæ, et uespæ, et apïs, et exanguium animalium, et quorundam serpentū.

**Sanguis
uenerū.**

In sanguine uero, sicut in sanguine bouis ueteris, et in sanguine bufonis, et eius sputo, et in sanguine hominis cholerici, rufi, in furia positi, et in sanguine menstruo, et in sanguine leprosi.

Sputum.

In sputo uero siue in saliuā hominis ieiunī, non ad hominem, sed ad scorpionem & serpentem. In sputo bufonis, et sputo et saliuā uiperæ, quæ cum coire uult cum pisce, uenenum deponit in litore super lapidem quendam, deinde rediens, suum colligit uenenū. Et in saliuā et spuma canis rabiosi, et saliuā cattæ, fimeæ et muris, et hoīs ieiunī, faciētis morsum.

Salina.

ens, suum colligit uenenū. Et in saliuā et spuma canis rabiosi, et saliuā cattæ, fimeæ et muris, et hoīs ieiunī, faciētis morsum.

De fellibus uero, sicut est fel leopardi, quod est uenenum a forma specifica statim pariens.

De toto uero corpore, sicut sunt cātharides, et salamandra. De quorū omnium

summa dictum est, q̄ à qualitate, aut à specie interficit prædictum uenenum.

Ad sciendum, secundum quem modum uenenum interfi-

cit aut nocet.

Cap. III.

OMne nanq̄ uenenum, in quātum est uenenum, oppositam habet qualitatem corpori nostro. Hæc autem oppositio magnum dubium facit, quomodo & qua uia uenenū ad cor hominis transitum patiatur. Nam, aut uenenum trahetur à corde, sicut ferrum à magnete: aut ipsum trāibit ad cor, aut utroq̄ modo: corde scilicet attrahente, & ueneno currēte. Quod si nullo prædictorum modorum erit, asserere relinquetur: quod nullo modo uenenum ad cor transire possit: & sic cessabit oppositio ueneni ad ipsum cor. Quo posito, dicemus uenenum non esse peremptiuum cordis, cuius oppositū uidemus, q̄ assumpto ueneno pernicioso, ut napello, statim syncopis apparet, quæ passio est

Cor sanū
sanguinē
& spiritum
ad se tra-
hit.

cordis, & tremor cordis & pulsus, defectus & omnia accidentia cordiacæ passionis. Propter quod sciendum est, quod cor dum est sanum, sicut & cætera membra, nihil attrahit, nisi sanguinem sibi consimilem & spiritum, quorum unum reponit in dextro uentriculo cordis, et alterum in sinistro. Quando uero infirmum est, trahit ad se qualitatem contrariam sui nocimenti, sicut, quando est super calefactum, attrahit ad se aerem frigidum, et hoc, facit et sanguinem frigidum, per uirtutem naturalem attractiuam sui similis, dum ipsum est in potestate naturæ, et per appetitum sensitivum animale, quo unumquodque membrorum læsum, appetit deliciam, et sentit conueniens et contrarium sui nocimenti. Venenum ergo, ut cum in nullo participet cum complexione cordis, et natura ab ipso corde dum sanum est, non trahitur, imo refugiet illud tanquam inimicum oppositum: quando uero cor esset infirmum, ex appetitu sensit, imo appeteret, et traheret contrarium suæ passionis. Et secundum istum modum, venenum ueneno curatur. Nam

quando aliquis uenenum assumpsit, puta opium, quod in frigidando corpus usque ad cor, et deinde coagulando sanguinem corde, ex quo mors introducit, ante quam cor sensum amittat, ex frigiditate opii sentiens nocuimentum, desiderat medicinam calidam. Et si detur castoreum, quod de se est in genere uenenorum, ipsum castoreum cor trahet, mediante appetitu sensitivo, non ut uenenum oppositum substantiæ cordis, sed ut oppositum qualitatis malæ introductæ per opium. Hæc autem ratio non plus monstrat, quando cor attrahit ad se uenenum, nisi sic quodlibet membrorum infirmum ad se trahat oppositam qualitatem. Præterea dato, quod cor, quoniam sensit nocuimentum ueneni frigidi, uirtute appetitus sensitivi appetat medicinam calidam, et ipsam ad se trahat, adhuc stat quæstio, quomodo illud uenenum primum datum transiit ad cor. Quare dicendum uidetur, quod nullo modo cor ad se unquam uenenum trahit, quoniam neque in quantum simile est cordi, quia nullam similitudinem cum ipso habet, nec in quantum contrarium, quoniam cor nun-

Uenenum
veneno
tollit pro
batur.

Alius mo-
dus quō
venenum
cor lēdat.

Venenum
quē tangit
ad sui simi-
le reddit.

quam fuit talis dispositionis, quod uenenum esset oppositum illius. Nec potes inferre ex hoc, nullā esse oppositionē inter cor et uenenū, qm̄ licet cor uenenū nō trahat, uenenū etiā licet nō currat, neq; etiā utroq; modo cōtingat, est tamē dare aliū modum, quo directe apparet oppositio et peremptio manifesta. Nam uenenum quoniam actiuum est, a forma quam habet, perniciosam & destructiuum cordis, quicquid tangit in corpore humano, conuertit in illam speciem uenenosam, et se ipsum multiplicat, inficiēdo humiditates nostri corporis in uenenosam naturam, q̄ multiplicata auget uirtus ueneni. Nam dicitur in geometria, q̄ geminata quantitas augmentat uirtutē. Vnde ex modico ueneno assumpto conuertente, quod tangit ad suū simile, augetur uirtus & multiplicatur: ita ut de facili p̄ modū continui corporis, cuius extrema se tangunt, attingit parum in quantitate uenenum ipsum cor, quod etiam tangit, conuenit ad uenenum, & ex eo tunc spiritus uitalis non habens debitum organum, in quo residcat,

cedit formæ ueneni, & egrediens de cor-
de, dimittit cor & corpus sine motu: Et
hoc est mors, cuius signum est, quod il-
lud cadauer, si comedatur, uenenum effi-
citur comedenti. Est tamen adhuc scien-
dum, q̃ arteriæ cordis & ipsi uentriculi
cordis motu diastoles et systoles, id ē, per
modum naturalem attrahendi et expel-
lendi, quem habent cōtinuo, quāto tem-
pore uiuit animal, attrahunt ad se circun-
stantem spiritū, ita quod etiam arteriæ,
quæ ad cutem terminantur, per poros su-
os aerem exteriorem continentem nos at-
trahunt usq; ad cor, & per easdem cor ex-
sufflando expellit calores et fumos, ita q̃
si aer continēs nos fuerit uenenosus et pe-
stilentialis: per ipsas arterias motu dilati-
onis attractus cor inficit, et inde ægritudi-
nes pestilenciales contingunt, non quod
arteria uel cor de sui natura uenenum tra-
hat, sed quia sub specie aeris et spiritus, at-
tractus uenenosus uapor ingreditur. Et
secundum hoc dixerunt sapientes, quod
est uenenum, dormire seu degere sub ar-
bore nucū, & in hortis caulii, et sub um-

Insensibi-
lis transpi-
ratio an at-
tractio per
poros ve-
nenum ate-
trahat.

Decubitus
sub quibus
dā arbori-
bus veneno-
sus.

Historia
ex Gale.

Alta histo-
ria.

Ex anbeli-
tu & coyle
xu puella
mortui.

bra oleādri, et balneari in aquis, sub cuius
ripis oleander, et arbores uenenosæ cre-
scunt. Narrat enim Galenus de quodam
qui se balneauit in balneo, calefacto de li-
gnis excisis de cauernis serpentum, qui
mortuus fuit ex uapore lignorum, cum
quib⁹ fuit balneum calefactum infectum
ueneno. Et Aristoteles in libro de propri-
etate elementorum et planetarum, dicit,
quod tēpore regis Philippi, omnes mer-
catores transeuntes per quandam uiam,
quæ ad ciuitatē applicabat, quando erant
in parte illius uiæ, in qua duo mōtes, unus
hic, & alter hinc existebant, statim morie-
bantur. Et tunc Socrates parari fecit ca-
ueam uitream in quam intrās, se illuc iussit
portari, & respexit duos serpētes, unū
in uno monte, & alium in reliquo existen-
tes, qui aerem illius loci inficiebant, unde
transeuntes moriebantur. Rufus etiam
dicit, quod antiqui reges fecerunt puellā
nutriri napello, ut per eius anhelitum &
amplexum, cum ea coeūtes morerentur.
Similiter in sentinis nauium & in caue-
nis profundis, & in locis inhabitatis, & in

locis foetidis propter aerē attractum habitantes, uenenantur. Dicit namq̃ Auicenna in capitulo primo, quod nulla res est magis inimica caloris innati & cordis, q̃ magnus foetor, à quo subito spiritus uitae à corde recedit: & quanto complexio cordis, & materiarum alicuius hominis calidior fuerit et rarior, tanto citius uenenum, tam bibitū, quàm respiratum perimit et occidit, quoniam calidū cor plus attrahit, quàm frigidum de anhelitu, et uiae latiores sunt in arterijs calidi cordis, quàm frigidi, ita quod iusquam passe res non occidit propter strictionē uiarum ad cor: hominem autem sic, quia latiores habent uias, per quas facilior est transitus spiritus uenenati, et quanto uenenum de sui complexione est calidius, tātō deterior efficitur: dato in hoīe calidiori, quia utriusque caliditas se iuuat in unum effectum. sed exhibitum in frigidiori natura, suum tardat effectum. Veruntamen tanta posset esse caliditas naturalis, quod etiam uenenum calidum superaret et repelleret, et ipsius nocumentum prohiberet,

magnus
foetor cor
di inimicus.

Hyoscia-
m' quare
homini nō
ita passibilis
sue sit uen-
enosus.

Complexio
superans
venenum.

Et quatuor
venenis
vnus moritur
super
stitibus
re
liquis quare

aut mortem, et inde est, quod multi homines
uenenati uno cibo & eadem quantitate in
eadem coena, aliquis moritur, & aliquis
euadit, & aliquis excorticatur uel infirma-
tur: sicut ego quandoque uidi, in quadam
coena fuisse quatuor uenenatos, comeden-
tes singuli ferculum uenenatum, quorum
unus fuit mortuus statim, alius euasit o-
mni no, reliqui duo infirmati fuerunt ad mor-
tem: qui uero euasit animosus erat, & ca-
lidi cordis: qui uero mortuus, fuit minus ca-
lidæ complexionis. qui uero infirmati fue-
runt, calidiores erant natura, quam ille, qui
migravit: & minus, quam qui euasit, hoc autem
non aliter esse potest, nisi quia calor natu-
ralis, qui mouet ad formam uitæ, resistit
in quantum potest, calori accidentali, tam
febrili quam calidi ueneni, quam etiam calori
aeris pestilentiali & calori æstus: & dierum
canicularium, qui omnes calores mouent
ad interitionem, & dissolutionem com-
positorum: Vnde Auicenna dixit in capi-
tulo primo, quod nihil est, quod resistat ma-
lis qualitatibus & calori febrili, plus quam ca-
lor innatus, adeo quod etiam uenenis calidis.

Calor in-
natus resi-
stis malis
qualitatibus

repugnat, non complexionaliter, sed formaliter: quia calor naturalis informatus, est regulatus ab anima nostra, quæ mouet ad uitâ mediante calore naturali tanquã, suo instrumento: & ideo dicitur, q̃ omne opus naturæ, est opus intelligentiæ id reagentis: unde signanter natura dicitur de calore, tam à philosophis quã à medicis: cum dicunt, calor naturalis & non frigiditas naturalis, & proportionatur (ut dicit Dorachius astrologus) ad alchocoden, id est, ad constellationem, & locum cæli, quí dicitur dator uitæ. Venenũ uero frigidum, datum in complexione hominis frigidi, frigiditate utriusq; citius perimit, quã datum in complexione calidiori. sed si uenenum fuerit de illis, quæ à tota specie interimũt, ut est napellus, & eius gummi, & fel leopardi, & thirus: tunc complexio bibentis uenenum, nihil impedit uel confert, nisi pro tanto, quod in calido homine uia sunt latiores ad transitum, in frigido strictiores.

De præcustodia & cautela, ne aut

uenena propinentur, aut propinata non noceant.

Cap. IIII.

OPortet suspicantē aut timentem uenensam potionē, uel cibum, ut utatur regimine duplici. Primum est, defensio cum tutela: Secundum, est destructio assumpti ueneni cū uirtute. Defensio uero cum cautela est, ut ante comestionem suæ mensæ, coram suis ferculis & potib⁹, sint res discernentes & significantes fore uenenum, si fuerit: & horum unum est, sicut cornua serpētis, quæ sudant in aduētū scilicet napelli & thiri, & fellis leopardi, & non in aliorum uenenis. Et aliud, q̄ est lapis quidam nomine prasius, qui est matrix & palatiū smaragdi, quia in ipso inuenitur. Est autem uiridis, habens uiriditatem spissam sicut prasiū, & inuenitur aliquando cum rubeis guttis, & aliquando cum albis, expertum est, quod præsenterat reges à uenenis. Nam si lapis ille sit in mensa, in qua uenenum ponitur, ad præsentiam ueneni, nitorē statim emittit, &

Defensio
a uenenis,
cū cautela

Cornua
serpētis uene-
ni prodūc

Lapis
prasius
qualis.

ipso ablato, nitor reuenit. De hoc lapide dicitur in epistola Aesculapij philosophi ad Octauium, q̄ ipsum timet uenena & praelia: unde & Alexander Macedo in p̄lijs saepe habebat: Cumq̄ de India reuerteretur, se lauans in Euftrate, deposito cingulo, in quo lapis erat suspensus, serpens quidam illū morſu abſcidit, uomuitq̄ illum in Eufraten: Et de hoc Aristotelem dicūt mentionem feciſſe in libro de natura serpentum. Aliud eſt etiam, quod ſcriptum eſt in libro regum Perſarum, q̄ ſi ſculpere feceris in lapide haematitis uirū genu flexum cinctum ſerpēte, cuius caput teneat dextera manus, & caudam ſiniſtra, poſuerisq̄ lapidem hūc in aureo annulo, & ſub lapide poſueris radicem ſerpentariae tritam, portauerisq̄ hunc annulum, ab omni ueneno praeruat. Quod quidem ego quandoq̄ praeparari feci, & ad praedictum uſum ſeruauī: Caueant etiā q̄ qui, ne uafa, quibus ipſorum uinum deſertur uel teneſt, ſtent diſcooperta in cellarijs uini, nec uinum diſcoopertū: Quia naturaliter omne animal uenenofum lambit ul

epistola 2

Annulus
artificialis
a ueneno
praeruat

*Smaragdus
di virtus.*

*hec com
esta a ve
nenis tu
tis faciūt*

num, & uasa uini: & quandoq; in eis suffocata sunt inuenta. Caueant etiam fercula, & potus, & confectiones, sapores habentia dulcissimos: quia in istis consueuerunt celare uenenum. Smaragdus etiam optima, quam si bufo intuetur, expertum est, q; ipsius oculi crepitant ad praesentia ipsius: si teneatur in mensa, uenena debilitat: si in ore teneatur, uenenum uirtutem inficiendi dimittit: & si de trita in potu post uenenum, peroptime a morte liberat: & sit eius quantitas scrup. ij. quod ego quandoq; expertus sum: & Auenzoar hoc inuenit, ut in libro translato papae Bonifacio, scriptum est. Comedat etiam ante oem cibum castaneas cum ficis siccis, aut rutam cum auellanis, & nuces uirides cum ruta, aut siccas nuces cum ficis siccis, aut calamentum recens uel siccum in fritellis, aut radicem dictamni tritam & cum uino potatam. Praecauet etiam ab omni ueneno, bibisse ieiunum, cyathum uini puri optimi, in quo, tempore musti, in una mensura duo serpentes uiui fuerint suffocati: praeseruat etiam (quod est expertum) ut omni mane

accipiat drachmas duas de theriaca, quæ Compositio
theriacæ
dicitur de terra sigillata. Fit autem sic: Re
cipe baccharū laurī drachmas quatuor,
terræ sigillatæ drachmā unam: terant, &
cum melle dispumato lib. j. conficiatur,
& reponatur in uase uitri, & sumatur ex
ea inuicem drach. duæ. Destructio uero Uenenum
assumptū
quò destru
endū sit.
assumpti ueneni fit ita: Nam si scitum fu
erit de specie ueneni, tunc destruatur per
medicinam propriatam illi ueneno, quæ
bezoar uocatur, et de hoc ego singulare
faciam infra capitulū, ad cognoscendum
unumquodq; uenenū per signa propria,
et ibi docebo uirtutes bezoarticas. Si ue
ro ignoratum fuerit uenenum, aut medi
cus fuerit absens, et dubitatum fuerit de
ueneno, cuiuscūq; fuerit spēi, tunc statim
butyrū et aq̃ calida simul dissoluta bibat,
et cogatur euomere, & post uomitū cum Uomitū
prodest eis
q̃ uenenū
sumptū
butyro iterū uomere cogatur cum aqua
mellis, et mūdificato stomacho, statim the
riaca magna exhibeat cū decoctione uini,
in quo bullitæ sunt radices dictamni. et sit
theriaca drach. duæ, et uinū uncia duæ,
& non comedat usq; ad septē horas, et tūc

Clystere
in veneno
prodest.

venum
ab extra in
fictū quō
curandum

nutriatur rebus umentosis, cum ficis et uuis
passis et auellanis, et iure gallinæ pinguis-
simæ, uel agni annalis uel hœdi: quod si in
intestinis ardor uel dolor sentit̃, clystere
iniciatur factū cum aqua mellis, dissoluta
cum adipe anatis uel gallinæ, et proiecto
clysteri, iterum differicetur cum lacte oui
no calido, quo proiecto, cibetur iure su-
pradicto: si uero adhuc morsus uel dolor,
in stomacho uel in intestinis remāserit, tūc
modicum balsami dissoluti in lacte circa
unum cyathum detur in potu. Hæc enim
liberāt uenenatos, si cito adhibeātur, quæ
dicta sunt. Si uero morsus, aut gladius fu-
erit uenenatus, statim supra morsum, aut
supra uulnus gallina uiua euiscerata sup-
ponatur, & reiteretur uiua, aut ore alicu-
ius schlaui uel serui sugatur locus, & os
serui abluatur sæpe cum uino, in quo di-
ctānus fuerit coctus: deinde theriaca ma-
gna loco supponatur; & cum theriaca fue-
rit exiccata: iterum alia recens ponatur,
donec locus non plus theriacam desiccet.
Si uero locus morsus, siue uulnus uenena-
tum fuerit siccus, tunc theriaca non appo-

nat, sed loco theriacæ lactucella sup uul-
nere alligetur, & innouetur toriens, quo
ad locus fuerit humectatus, & tunc sani-
tas erit introducta. Quantum enim theri-
aca exiccat, tatum & lactucella humectat
amplius. Intelligat uestræ reuerentia San-
ctitatis, quod septem sunt herbæ, quarum
cuiuslibet natura uniuersalis, cuius inter-
est, speciem cuiuslibet plantæ, singulari &
specifica uirtute dotata, non à complexi-
one elementari, quia calida uel quia frigi-
da, uel quia sicca, uel quia humida, sed quia
talis, & à natura, uel mediante stella sic do-
tata, donauit uirtutem liberandi à uene-
nosis cibis, & poribus, & letali ueneno ex
uulnere siue morsu. Prima quarum est
hypericon, quæ alio nomine herba dicitur
pforata, quæ Achilles oraculo Apollinis
in exercitu Troianorum dicitur inuenisse,
ut ait Plinius. Secunda est uincetoxicum.
Tertia Enula. Quarta raphanus. Quinta di-
ctamnus. Sexta aristolochia longa & rotun-
da. Septima lactucella, quarum unam-
quamque dicitur æquipollere theriacæ: ita ut
uulneribus uenenosis succus alicuius præ-

Septem her-
be que ve-
neno resis-
tunt.

hypericon

Uincetoxi-
cum.
Enula.
Raphanus.
Dictamnus.
Aristolochia.
Lactucella.

Theriac
ca veneno
contraria

dictarum datus in potu, uulnera ueneno infecta purget, & saluet, & per istum modum omnes antiqui talia curabant uulnera, antequam theriacæ haberēt notitiam. Morsus uero ab animalibus uenenosis, curat quælibet prædictarū theriaca, & morso loco supposita. Venena uero bibita, curat puluis factus ex qualibet prædictarum, et datus in potu cum uino, uel aqua mellita. Dicit præterea Auicenna, q̄ sterco galli bibitum cum aqua, statim per uomitum omne uenenum educit: Et lac asinæ, comestum prohibet uirtutem profundari ueneni, ita quod in quo prædio uel cœna asinæ lac fuerit bibitum, uel comestum, nullum præter napellum, possit nocere uenenum. Theriaca autē omni ueneno cōplexionali, & specifico, & napello directo opponitur, & contrariatur secundum totam speciem, id est, secundum bonam permutationem medicinarum, quæ intrans cōfectione artificiali theriacæ: Qua resultat quiddam diuinum & formale destructiuum omnis ueneni, ut infra in speciali dicitur. dentur autem de ipsa uncia duæ uel tres

tribus diebus continuis, quia toxicum res-
soluit, & sudorē prouocando liberat. Ter-
ra etiā sigillata, aut in comestione, aut
post comestionem bibita uel comesta, hāc
habet proprietatem, q̄ si uenenum inue-
niat in stomacho, ipsum per uomitum ex-
pellit. Si uero post eam uenenum exhibe-
atur, nunq̄ permittit per corpus perame-
bulare, ita ut deniq; cor defendat, & eius
humiditates custodiat. Quare reges &
principes de partibus Oriētalibus & Me-
ridionalibus, ubi scilicet exhibendū uene-
na clandestine, ut omnes moriantur, hāc
perniciēs nephandissima petatur, accepit
originem, & inualuit, cotidie usque nunc,
semper in suis coēis & prandijs terram
comedunt sigillatā, & ideo sigillo regum
talis terra sigillabatur, inde terra sigillata
est uocata: nunc autem perijt fides sigillo-
rum, quoniam tam in legalis q̄ elegās ad
nos sigillata portatur. Et est sciendum, q̄
Ras. & ipsa experientia hoc testatur. Di-
citur in libro diuisionum, q̄ ad uenenum
napelli partū theriaca, aut nihil prodesse
uidetur: quapropter ad aliud remedium

Terre si-
gillatę mi-
ra vis.

proffus est confugiendum, & non tam in
 pauco temporis spacio, in quo necesse est
 napelli uirtutem, ne ad cor transeat, impe-
 dire: contemnere artem medicinæ in spe-
 cie theriacæ quod est, q̃a si nō citissime im-
 pediatur, moritur homo in uno die, uel
 in tribus. Sed de hoc infra dicetur, ubi sin-
 gulares medicinas, ad singulare uenenum
 inducam.

De signis & curis cuiuslibet singu-
 laris ueneni propinati, & pri-
 mo de argento uiuo.

Cap. V.

Ille qui argentum uiuum sumperit,
 dolorem patietur intestinorum & la-
 terum, aut grauedinem, & ad ultimum
 perducit ad epilepsiam uel ad apoplexiā,
 & tunc cadit & interficit. Quod si fuerit
 extinctum, uel sublimatum, corrosionem
 facit intestinorū, & morsuram, & fit gra-
 uedo linguæ & stomachi, & apostematur
 cor, & moritur. Et eius cura est clystere
 cū adipe anatis uel butyro, & deinde reia-

Sublima-
 tum.

Cura.

teretur cum aqua mellis, & si fuerit creditum, q̄ fuerit extinctum, uel sublimatum, uomitus prouocetur, & hoc statim antequam ad intestina descēdat. Quoniam tūc penitus intestina excoriet, & sanguinē exire faceret, & tenasmū induceret: Tunc enim cum clysteribus solum esset intēdere, & expedit: argēti euacuatione, erit attendendū ad accidētia derelicta, quæ tria esse consueuerunt. Vnum, mala complexio humida, & frigida in intestinis. Secundum, est debilitas cordis & tremor. Tertium, uulnera in stomacho uel intestinis. Et primo opponemus nos cum rebus confortatiuis, stipticis, calidis, & desiccantibus: dabimus ergo tunc myrrhā & castoreum decoctum in uino, & saluiam, & rutam tritam, & cum aqua, in qua nuces cypressi sunt bullitæ, potui propinabimus. Et ad secundum opponemus nos, cū exhibitione diarmargariton, & diamusci amari. Et tertio opponemus, cum medicinis sigillantib⁹ uulnera assumptis per clystere, si fuerūt uulnera in intestinis, in potu, si fuerit in stomacho, & horū summa erit

Accidētia q̄ sumptū argēti uiuū sequūtur.

trifera minor, aut uinum rubeum, in quo myrobalani cocti fuerunt. Et si urina fuerit retenta ex potu argēti uiui, tunc ponemus eū in balneo aquæ calidæ, & postea ea supponemus uesicæ spongiā infusam in decoctione iuniperi, & seminis ap̃ pluribus uicibus, & dabimus in potu uinum purum optimū, in quo bullita fuerit radix cyperi, & ungemus mentulam, & testiculos, cum oleo rutacio, & iunipero, & eius bezoar est custos &c.

De gypso Cap. VI.

Ille cui datū fuerit in potu gypsum, habebit difficultatem anhelitus, & frigiditatem in stomacho, & stypticitatē uentris, & labia alba, ut mortificata: Et eius cura erit, ut bibat aquam calidam butyro & euomat. Deinde bibat iterum aquam calidam cum melle, et euomat: et postea des̃ sibi in potu mithridatū drachmæ duæ cum optimo uino. Et si stypticus remansit, clysterizetur cum adipe anatis, et ungatur uenter cum oleo de cerua, et eius bezoar est steruus muris tritum et bibitum, et

detur ex eo cum uino drachma una;

De scoria æris. Caput VII.

Ille cui data fuerit in potu scoria æris, multū afellabit aut uomet, et cum dolore et punctiōe in intestinis et stomacho. Et eius cura erit balneum, in quo bullita sint capita hircorū, uel limaciæ, et dare in potu succum mentæ, et ungere stomachum et uentrem cum oleo rosato calido. Et eius bezoar est succus acori, bibatur drach. ij. cum uino.

De scoria ferri. Caput VIII.

Ille cui data fuerit scoria ferri, aut eius ærugo exiccatur cotidie, et uenter adhaeret renib⁹ et marasimū patitur. Et eius cura est humectare totū corpus cum balneis, in quib⁹ testudines sint bullitæ, et clysterizetur uenter cum decoctiōe pedum hœdorū, aut cū aqua maluauiſci, et comedere butyrum recens, et iura pinguiā. Et eius bezoar est lapis magnetis tritus, et

magne-
tis coeſtis

datus in pillulis, cum tantundem de succo mercurialis, et blittis in modum pillu

larũ, et sit dosis magnetis in uice drach. j.

De lapide magnetis. Caput IX.

Ille cui datus fuerit lapis magnetis non consolatus, efficitur lunaticus, et melancholicus, aut heroicus. Et eius cura est, ut detur in potu limatura auri, et fragmenta smaragdi simul iuncta cum uino, et clysterizetur cum lacte ouino, et oleo de amygdalis dulcib⁹. Et est bezoar eius smaragdus trita, et data in potu trib⁹ uicibus, in nouem diebus.

De lapide lazuli. Caput X.

Ille cui datus fuerit in potu lapis lazuli non lotus, patietur subuersionē stomachi, et tristitiam, et solitudinem. Et eius cura est, bibere lac recens mulctum a sinæ, omni mane usq^{ue} ad dies vii. et comedere auiculas affatas in speto. Et eius bezoar est charabe tritum, scrup. ij. et datũ in potu cum uino.

De Arsenico sublimato Caput XI.

Ille, cui datum fuerit arsenicũ sublimatum, patietur excoriationem intestino

rum, et stomachi, et arsuram, et dolores mordicatioſos, et ſitim, et linguam habebit exiccatā et expuere non poterit, et demum ſyncopim patietur. Et eius cura eſt, ut bibat butyrum cum aqua calida, in qua ſemina rapī ſint cocta, et euomat, et clyſterizetur, et deinde cū oleo de amygdalis dulcibus omni die bis, et cibetur iure gallinæ pinguiſſimæ. Et eius bezoar ē cryſtallus trita ſubtiliter, et data in potu drach. ſ. cū oleo amygdalis dulcibus. Et ſi non fuerit ſublimatum, erunt accidentia remiſſiora, et cura eadem.

De lithargyrio. Caput XII.

ILle, cui lithargyrium datū fuerit in potu, non poterit digerere, et per uomitum emittere, quod inſueuerat per ſecreſum. Et eius cura eſt, colice per clyſtere iniectum, factum ex aqua mellis et adipe gallinæ uel anatis, et dare in potu oleum amygdalarū dulcium, et comedere ficus ſiccas ante cibum, et ungere ſtomachum cum ſucco apī, et uentrem cum butyro. Et eius bezoar eſt ſemen cheruæ tritum,

et datum in potu, drachmas duas.

De Cerusa Caput XIII

Ille cui data fuerit cerusa in potu, patietur uomitū album ut cerusa, et dentes nigros, et dolorem uētris grauatiuū, & egeret sanguinem, et habebit tenasimū. Et eius cura erit, uomitus prouocatus cū aqua, in qua semina rapæ et atriplicis sint bullita, et deinde clysterizare uentrem, et cū brodio caulium coctoz, et oleo sine sale, et dare ī potu mithridatū aut theriacā cū optimo uino. Et eius bezoar est potus, uini albissimi puri prope inebriationē.

De calcechumenon. i. uiride æris.

Caput XIII.

Ille, cui calcechumenon. i. uiride æris, datum fuerit in potu, oblationē et suffocationem pulmonis et anhelitus habebit: et quasi non poterit respirare: et patietur solutionē continuitatis in interioribus, et uulnera et hulcera in intestinis, et punctiones corrosiuas. Et eius cura erit statim cum uomitu procurato, cum buty

ro et aqua calida, et sæpe reiterato: et dein
de inijcere clystere factum cū lacte asini
no, et oleo de amygdalis dulcibus, et dein
de dare in potu de terra sigillata drach. ij.
cum uino albo, et deinde si nō cōferet, fiat
balneum in tina, ubi sit oleum oliuarum
in tanta quantitate, q̄ non attingat ad sto
machū. Et eius bezoar ē corallus rubeus
tritū & datus in potu cū uino, drach. ij.

De plumbe usto. Cap. XV.

CVi datur plumbum ustum, non po
test loqui, & moritur suffocatus, &
uox eius nō auditur nisi sicut plumbum,
& eius labia & lingua plumbina sunt. Et
eius cura est dare theriacā magnā drach.
ij. omni die usque ad v. dies, cū aqua mel
lis, & induere pelles uulpinas uel ouinas
nouas, & intrare uentrem mulæ uel asi
næ calidæ, & reiterare introitum sæpe: Et
eius bezoar sunt grana citrorum, munda
ta & trita, & data in potu cum uino cocto
dulci, drach. ij.

De asuro minio aut zenabrio.

C v

Caput XVI.

CVi datur asurum, aut minium, aut Zenabrium, patietur uomitū, & uentris stipticitatem, & in uomitu discernetur per colorem unumquodq̃ ipsorum. Et cura omnium prædictorū est eadem. Detur ergo in potu butyrū cum aqua calida, in qua semina rapī sint bullita, & euomat post uomitum spontaneum: deinde clysterizetur cum aqua mellis & oleo. Et eius bezoar est spodium, quod fit de eboze combusto datum in potu cum uino, drach. ij.

De realgare. Cap. XVII.

CVi datur realgar in potu, patietur sitim, & exæstuationem, & exiccationem, & consumptionem humiditatis: itaq̃ nisi ei succurrat, aut moritur, aut paralyticus & contractus remanebit. Ego uidi & curauī iuuenem, cui datum fuit cum epate porci assato realgar tritum, & euasit mortem ab eo, & remansit circa omnes iuncturas, quasi immobilis ex nimia siccitate. Et eius cura est uomitus, cum butyro.

¶ aqua calida sæpe iteratus, & clysteria cū lacte asinino iterata: & dare in mane in potu omni die uncias v. de lacte asinino, & cibare eum ficubus pinguibus, & ungere totum corpus ex oleo de amygdalis dulcibus, & sedare sitim ipsius cum iuleb. Et eius bezoar est oleū de nucellis pini, datū in potu statim, uel in prima die, unc. iiii.

De cicuta. Caput xviij.

Ille cui datus fuerit in potu succus cicutæ, stuporem & sensum perdet. Ex eo Socrates ab Atheniēsis fuit interemptus. Et eius cura est, in potu sumere theriacam drach. ij. distemperatā cum decoctione dictamni. Et eius bezoar est, gentiana trita & data in potu, drach. ij. cum uino.

De succo tithymalorum. Caput XIX.

Ille, cui datus fuerit succ⁹ tithymalorū, patietur fluxum uentris, & uomitum, & accidētia cholericæ passiōis. Et eius cura erit, theriaca magna cum uino, in quo dictamnus fuerit bullitus. Et eius bezoar est, muria trita & potata cū uino, drach. j.

De succo cucumeris. Caput XX.

Ille cui datus fuerit in potu succus cucumeris asinini, patietur excoriationē in gutture, & solutionē uentris, & dolorē intestinorū. Et eius cura est, theriaca magna cum decoctione baccarū lauri & mele, drach. ij. Et eius bezoar est succus menta, uncia una.

De succo usneæ. Caput XXI.

Ille, cui succus usneæ datus fuerit, patietur decursum humiditatum superfluarum ad os, & guttur: ita ut strangulari uideatur. Propter quod hæc herba strangulatrix ab Hyppocrate lupi uocatur: strangulat enim lupos ipsam comedentes. Et eius cura est, sumere in potu de terra sigillata statim drach. ij. cum aqua calida, & euomere. & deinde post illud accipere de theriaca. z. ij. cum uino decoctionis gentianæ. Eius bezoar est aristolochia longa.

De radice bothormariæ. Ca. XXII.

Cui datur in potu succus aut radix bothormariæ, patietur stragulationem,

& quasi suffocationem, propter quod uocatur panis porcorū. Et eius cura est baccae lauri tritæ drach. ij. datæ in potu. Et eius bezoar est piper album tritum. z. ij.

De succo coriandri. Cap. XXIII.

Cui succus coriandri datur, patietur quasi destructionem intellectus, ac sicut ebrius uideatur, & tandem moritur stupide. Et eius cura est theriaca magna, z. ij. cum optimo uino. Et eius bezoar est herba, quæ dicitur uincetoxicum; data in potu. z. ij.

De succo mandragoræ. Cap. XXIII.

Cui datur in potu succus mandragoræ, aut poma eius, aut radix eius, ruborem in facie & oculis, & stuporem in mente, & mentis alienationem, & amensiam, & somnum profundum patietur. Et ei² cura erit, sumere in potu statim theriacam magnam distemperatā cum optimo uino, & tardare comestione per diem unam, & bibere optimū uinum purum, & odorare acetum forte. Et eius bezoar est radix raphani comesta omni die usque ad

tres dies cum pane & sale.

De succo papaueris nigri.

Caput XXV.

CVi datur succus papaueris nigri, panem, & hebetiam: ut illi, qui oleum comedunt, Et eorū cura est, bibere theriacam magnam, & dyacastoreū, & oppopiram, aut cōfectionem de anacardis drachmas duas cum uīno. Et eius bezoar est allium crudum.

De opio. Caput XXVI.

CVi datur opium in potu: si cogatur uomere, apparebit odor opij in uomitu: & erit hebes, & piger, & dormitans absq̃ sensu, & non intelligens, neque sentiens: & si non succurratur ei, morietur. Et eius cura est, altissimum uinum, & fricare extrema cum nitro, & sapone, & prouocare sternutationē cum pipere intromisso in nares. Et eius bezoar est castoreum tritum, & datum in potu cum uīno drach. ij.

De succo scamoneæ. Caput XXVII.

Ille cui succus scamoneæ datus fuerit in potu, patietur cordis defectum, et syn-
copim, et sitim, et exæstuationē, et dysen-
teriam, et febrem. Et eius cura est, pota-
re aquam ordeī sæpe, & ingredi balneum
aquæ tepidæ: deinde post illud bibere sy-
rupum rosarum & buglossarum tota die,
& prouocare somnum, & odorare nenu-
phar, & rosas, & myrtū, et cibari cum ci-
bo facto cū sumach, uel berberis, & em-
plastrare uentrem & stomachum, cum
pulpis citoniorū. Et eius bezoar est her-
ba, quæ uocatur ribes, et eius succus.

De apio risus. Caput XXVIII.

Ille, cui datū fuerit in potu apiū risus,
facit hominem extra mentem, et conti-
nue ridet. Propter hoc uocatur apiū risus.
Et eius cura est prouocare somnum, cum
potu boni uini inebriantis. Et eius bezoar
est succus melissæ cū aceto datus in potu.

De succo cheruæ. Caput. XXIX.

Ille, cui succus cheruæ datus fuerit in
potu, patietur uomitum cōtinuum, et

dolorem uentris. Et eius cura erit theriaca magna, data in potu drach. ij. cum uino optimo calido. Et eius bezoar ē hypericō.

De succo napelli. Caput XXX.

ILle, cui succus napelli, siue eius fructus siue ei⁹ substātia datus fuerit, in spatio unius diei aut trium moritur: et patitur ante hoc syncopim, et defectum cordis, et denigrationem, et defuscationem paulatim omnium membrorum, et deinde tumet totū corpus, et oculi eius foras prominent, et linguam in ore continere non potest. Succurratur ergo instanti dando terram sigillatā, distemperatā cum butyro et aqua, et euomat, et statim exhibeatur smaragdus optima trita drach. ij. cum uino, et super cor ponatur siricum tinctū in grana infusum in succo buglossæ et aqua rosata, et reiteretur, et deinde serui sugāt cum ore extremitates corporis, sed ipsi morientur, nisi acceperint de smaragdo. Et eius bezoar est mus, qui nascitur in radice napelli: exiccatur, et datur ex eo in potu, drach, duas.

De succo oleandri. Caput XXXI.

ILle, cui succus oleandri, et eius cornua
uel ei⁹ cortex data fuerit in potu, patie-
tur syncopim, et tribulationem cordis, et
anxietatem. Et eius cura est, sumere diaca-
storeum datum in potu drach. ij. Et eius
bezoar est, granū iuniperi, tritum in quā-
titate drachmarum duarum cum uino.

De succo mezereon. Cap. XXXII.

ILle, cui succus mezereon datus fuerit
in potu, patietur fluxum uentris, & si-
tim, & anxietatem, & excoriationem inte-
stinorum. Et eius cura erit syrupus rosa-
tus, cū aqua ordeī, & odorare fructus fri-
gidos, & odoriferos. Et eius bezoar est or- Organā
ganum assatum & bibitum.

De succo hellebori. Cap. XXXIII.

ILle, cui succus hellebori dat⁹ fuerit, aut
radix eius, patietur strangulationē gut-
turis, & præfocationem, & fortassis suffo-
catur subito: & ideo uocatur strāgulator
carnis. Et eius cura est sumere in potu sta-
tim aquam mellis, & quiescere in loco se-
c

parato, & deinde detur bezoar eius, quod est flos nenupharis siccus & tritus, dra. ij.

De alphesira . Caput XXXIIII.

Ille, cui alphesira data fuerit, patietur excoriationem uentris, & uomitum. Eius cura erit, dare in potu aquā mellis, deinde tribuere citonium assatū. Et eius bezoar erit anagallis.

De succo Bryoniæ. Caput XXXV.

Ille, cui succus bryoniæ datus fuerit, patietur scotomiā, & stoliditatem, & angustiam spiritus. Et eius cura erit theriaca drachmarū. ij. cum uino decoctionis enulae. Et eius bezoar est piper.

De cornibus spicæ. Caput XXXVI.

Ille, cui cornua spicæ data fuerint, patietur torsionem uentris, & nauseam. Et eius cura est theriacæ drachmæ duæ cum decoctione uini, in quo dictamnus sit bullitus.

De cornu oleandri. Cap. XXXVII.

Ille cui data fuerint cornua oleandri, aut qui comederit assaturā in uerū exciso,

ex oleandro: aut qui dormierit sub umbra oleandri, aut qui biberit aquam fluminis, sub cuius ripis crescit oleander, cuius copia est in insula Sardinia, & ego expertus sum illud & uidi, patietur æstuationem, & amentiam, & rugitum uentris, & si balneum fuerit calefactum ex oleandro, balneatus syncopim patietur in balneo. Et eius cura, & bezoar, dicta sunt supra in capitulo de succo oleandri.

De cornibus beduguar. Cap. XXXVIII.

ILle, cui in potu data fuerint cornua beduguar, patietur difficultatem transglutendi. Et eius cura est, bibere oleum de amygdalis dulcib⁹. Et ipsius bezoar sunt mora celsi.

De anacardis. Caput XXXIX.

ILle, qui assumpserit anacardos, patietur incensionem in gutture uehementem, & quandoq; inflabitur, & acutam faciet ægritudinē, & mentis alienationem. Et eius cura est, cum rebus unctuosiss, sicut oleo amygdalino, sisamino, & butyro, & lacte, & iuribus gallinarū; & si dolorem

habebit in intestinis, tunc conueniens est balneum, & si inducunt febrem acutam, tunc est conueniens uri attenuante dieta, & frigida, & humida. Et si fuerit mentis alienatio, prouocetur somnus cum semina lactuæ, & papauere albo. Et eius bezoar sunt grana pini torrefacta & cœsta,

De nucibus & auellanis. Caput XL.

Ille qui comederit nuces aut auellanas rancidas, patietur accidentia mala, scilicet nauseam & defectionem appetitus, & uomitum, & debilitatē uirtutum animalium. Et eius cura erit rob citoniorū, & rob pomorum. Et si acciderit ei eructatio, habens odorem lini putrefacti, tunc posset mori, & eius cura erit diaciminū, uel diapericon, & detur ei in potu uinum purum, & fomentetur stomachus cum oleo nardino.

De malo castoreo. Caput. XLI.

Ille, cui in potu datū fuerit malum castoreum, patietur clamorē, & rixam, & dolorē, & linguam habebit foris prominentem, & febrem, Et eius cura erit uo

mitus cum butyro, & aqua mellis: donec uomitus minime habeat odorẽ castorei. deinde detur in potu rob mororum, aut limonum. Et eius bezoar sunt semina coriandri assata & trita, drach. ij.

De malis fungis. Caput XLII.

Ille, qui cõederit malos fungos: & præcipue, qui nati fuerint super ferro, aut sup anabulla, uel malo terræ, uel in locis thermarum, suffocabitur, & dolorem patietur in pectine, & prohibebit ei urina, & dolores habebit in uentre. Et si odorauerit malum fungum, & tubera mala, patietur epilepsiam, & fortassis morietur. Et ante illud erit ei propinandum uinum optimum, in quo piper nigrum sit bullitum. Et deinde clysterizare ipsum cum aqua mellis, & sale, & fomentare femur cum oleo nardino. Et eius bezoar, quando decoquitur fungi, aut comeduntur, sunt pira incisa in frusta, & simul decocta. Et bezoar post comestionem ipsorum est alium crudum.

De nuce uomica, Cap. XLIII.

D ij

Lle, qui nucem uomicam biberit, uel comederit, habebit uomitū pessimum, & dissolutionem uirtutis. Et eius cura est rob citoniorum, & myrtillorum et potus albi uini. Et eius bezoar est cortex citri.

De colocynthida. Caput XLIII.

Colocyn
eiusdem.

Lle, qui colocynthidam solitarie natā, in arbore sua, comederit, uenenum letale sumpsit. Et nisi succurratur ei, subito morietur in tertio die. Cuius cura et bezoar simul et semel, erūt smaragdus optime trita, data in potu, drach. ij.

De fico Pharaonis. Caput XLV.

Febres p.
uocata ex
comestione
ficuum.

Lle, qui comederit ficus Pharaonis, statim patietur febrem, et fractionem totius corporis, et uidebitur ei, q̄ sit hydropticus. Et hoc ego uidi in Sardinia in ductu Galuriæ, ubi istarum ficuū est abundantia, q̄ q̄ unam comedebat, patiebatur unam febrē: & q̄ duas, duas: & q̄ tres, patiebatur trinā febrim, et ut plurimū, istæ febres erāt tertianæ. Et cura eius est aqua ordeī parata, aut serum caprinū. Et eius bezoar sunt grana, siue semina cucumeris

Mundata, et trita, et data in potu. drach. ij.

De semine iusquiami. Cap. XLVI.

hyoscyami

Ille, cui in potu data fuerit semina iusquiami, patietur ebrietatem, et mentis alienationem, et stuporem, et immobilitatem omnium membrorum. Et eius cura est, piper longum tritum, et datum in potu, drachmæ duæ. Et ei⁹ bezoar sunt grana phisticorum comesta uel bibita.

De granis cocognidij. Cap. XLVII.

Ille cui in potu data fuerit grana cocognidij, patietur uomitum, et fluxum uentris, et tribulationem in stomacho. Et eius cura est theriaca magna drach. ij. cum uino. Et bezoar eius amygdalæ amaræ.

De baccis lauri rancidis. Cap. XLVIII.

Ille, qui comederit baccas laurinas rancidas, patietur accidentia, quæ patitur, qui comederit nuces rancidas, Et cura eius, et bezoar erunt similia.

De cataputia. Caput XLIX.

Ille, qui comederit cataputias, patietur accidentia, quæ patitur qui biberit gyrasolem, quæ superius dicta est chensa. Et

*Cataputia ex tithymalo-
rum malorum
speciebus.*

D iij

cura eius, et bezoar sunt eadem.

De semine urticæ. Caput L.

ILle, qui comederit semen urticæ, patietur gutturis, et oris, et linguæ excoriationem, et arsuram, et ardorem in mictu. Et eius cura est, oleum amygdalinū dulce potare. Et eius bezoar sunt grana citoniorum trita, et potata cum aqua calida.

De semine papaveris nigri. Caput LI.

ILle, qui biberit uel comederit semina papaveris nigri, patietur accidentia, quæ patitur, quod opium sumpserit, licet remissa ora. Et cura et bezoar idem sunt,

De semine hellebori. Caput LII.

ILle, qui biberit uel comederit semē hellebori, patietur accidentia, quæ patietur, qui succum aut radicē hellebori biberit. Et cura et bezoar est una.

De semine cicutæ. Caput LIII.

ILle, qui biberit semen cicutæ, patietur accidentia illa, quæ passus fuit, qui succum ei⁹ biberit, et licet magis remissa. Et cura et bezoar sunt eadem.

De semine humidi coriandri. Cap. LIIII.

Ille qui biberit uel cōderit semina humidi coriandri, patietur accidentia similia, quæ patitur, qui succum eius biberit, Et eius cura, et bezoar sunt eadem.

De semine serpentariæ. Caput LV.

Ille, qui comederit semen serpentariæ, patietur stridorem, et punctiōē gutturis, et dentium, et superæstuationem et feruorē. Et eius cura est, butyrum recens bibitur. Et eius bezoar est succus farinæ ordeī, decoctæ in aqua.

De morfibus aut puncturis ab aliquibus animalibus uenenosis.

Cap. LVI.

S I uero aliquis morsus fuerit, aut pñctus ab aliquo animali uenenoso, et ignoretur, cuius sit punctura, tūc stringatur locus puncturæ, et ponatur sup ipm uentosæ cum scarificatione, et sugatur locus cum ore seruorū, et deinde super locum ponantur cancri triti, q si locus uenire cōeperit ad corruptionē, abscindatur membrum, si fuerit locus aptus, aut membrum aptum abscissioni, quod si non cau-

Uenena
ex punctu
ra & morfi
one anima
lium.

Signa &
cōiecturæ,
quib⁹ de-
prehendi-
mus mor-
sus esse le-
tale.

terizetur. Nam quādo inceperit locus de-
nigrari aut putrefieri: erit signum, quod
punctura fuerit animalis perniciosi: dunt
autem non inceperit tendere ad putrefa-
ctionem, et corruptionem: quāuis sit ue-
hementis doloris, cum nondum sit ei ue-
lox perambulatio in corpore. Non est ma-
lum, nisi punctura fuerit iuxta cor aut ar-
teriam magnam.

De morfu uiperæ. Caput LVII.

Ile uero quē momordit uipera: sum-
ma medicinarum et bezoar est ei theri-
aca magna, et fortassis cōfert mithridatū,
et medicamen de asa foetida, et butyrū ue-
tus: et medicamen de cherua et cōestio ali-
liorum, et potus uini puri,

De morfu scorpionis. Caput LVIII.

Mordicationi aūt scorpionum, con-
fert uaporatio olei, et alliorum, et
theriaca diatesseron, et oleum antiquum
linītum. Et eius bezoar est corpus scorp-
ionis tritum, et superpositum loco.

De morfu aranearum. Cap. LIX.

MOrdicationi aranearū confert succus pomorum, aut pyrorum, aut oppositio ferri frigidi iterati. Et eius bezoar est endiuia.

De morfu rutelæ. Caput LX.

MOrdicationi autem rutelæ, cōfert balneum calidum ualde, et sepeliri in arena, aut cinere calido, et bibere puluerem de nigella.

De morfu apum. Caput LXI.

MOrdicationi autem apum, et puncturæ, cōfert epithyma cum bolo armeno, et aceto, et camphora, et quæ manus suas et faciem, succo maluæ abluerit, non pungetur ab apibus.

De mordicatione animalinum. Cap. LXII.

Si autem mordentia animalia, aculeos aut dentes in locis morsis dimiserint: tunc oportet, ut locus fricetur cum oleo, et cinere suauiter, et deinde fiat emplastrū super locum ex fermento, cum oleo: et sic aculei uel dentes uenenosif educuntur,

De morfu canis, Caput. LXIII.

SI autem aliquis morfus fuerit à cane, et dubitetur, utrum fuerit rabiosus uel nō, fricetur buccella panis sub loco morsuræ, et deinde illū exhibeat alijs canib⁹, quē si renuerint, rabiosus erit; si uero comederint, minime. Signa autē, q̄ sit rabiosus p̄ter hoc sunt, q̄ canis linguam suā proiciat extra, & intromittat caudam suam inter coxas suas, & raucam habet uocē, & q̄ abhorreat canes sanos & uiros, & q̄ mordeat dominos dom⁹ suæ, & omnes qui ei obuiant, & fugiant ab ipso canes. Et qui morfus est, nisi præcaueat, & curet infra xl. dies, efficietur hydrophobicus, i. tenens aquā. Quod est, quia propter rabie efficitur siticulosus, & aperit aquam, & cum uiderit eam, imaginabitur canes esse in aqua, & moriens siti, præ timore inhumani canum fugiet aquā, & tunc non est spes salutis. Et cum procedit in ægritudine, efficit & ipse rabidus, & emittit sperma in pollutiōe sua, in modum catulorum, & quandoq; egerit flegma, in modum catulorū. Quod est, quia

Signa q̄
has depre
hendit
canes esse
rabiosos.

Aliud si-
gnum.

hydropho-
bia qualis
fit morbo.

Imaginatio cōtinua, quam habet de cane, sigillat in humiditatibus suis figuram canum. Et scias, quod si equus, & mulus, & asini, & simia, & homo patiuntur rabiem, circa maximum frig^o, aut circa maximum calorem. Quod eius cura est, ut super locum morsus ponantur uentosæ cum scarificatione, & ponantur desup allium siue cepe tritū, & confectum cum butyro uacino, & sumat in potu electuarium cæcorum fluuiialium, & intret balneum omni die, & laboret in cura ethicorum, & melancholicorum, & balneetur ante xl. dies in aqua maris. Et eius bezoar sunt cancri fluuiales adusti & puluerizati, & dati ex eis drach. iij. in potu oībus tribus diebus.

De Cantharidibus. Caput LXIII.

Si autem cantharides quis biberit, patietur mictum sanguinis, & æstuationē, & accidentia pernicioſa. Et eius cura est, ut sumat in potu lac ouium cum oleo amygdalino, deinde curētur hulcera uescæ. Et eius bezoar erunt grana alkeken^{gi} numero decem.

DE REMEDIIS

De lacte. Caput LXV.

S I autem quis lac biberit, fueritq; coagulatum in stomacho, patietur stomachi mollificationem, & nauseam, & sudabit sudore frigido. Et eius cura erit, bibere acetum fortissimum, postea sumat de asa foetida, drac. j. aut syrupo acetoso unciam unam, uice una post uicem.

De assatura suffocata. Caput LXVI.

S I autem quis comederit assaturam suffocata, quæ inuoluitur in pannis, cum extrahitur ex furno, patietur uertiginem similem epilepsiæ. Et eius cura est, ut euomat & postea sumat in potu rob fructuum stipticorum, & saccharum rosatum, cum drac. j. aloes, & mastiche, quærat somnum, & ingrediatur balneum.

De piscibus frigidis. Caput LXVII.

S I autem quis comederit pisces frigidos, quibus post eius captionem aduenerit una dies, aut duo: aut si quis carnes pridie uel ante tertiam uel quartam diem occisas aut mortuinas, aut percussas à fulgure, & tempestate mortuas, aut morbo pe

Intestinali peremptas: accidit, q̄ superuenit ex comestione malorum fungorum. Et cura eorum est, ut euomat, et sumat in potu uinum purum cum pipere, et curetur cura fungorū, præter, quod non comedat, pyra.

De cerebro Cattæ. Caput LXVIII.

Lle, cui in potu datū fuerit cerebrum catti, patietur stoliditatem & præstigare uidebitur. Et eius cura est, terra sigillata, et uomitus cum ipsa, omni mēse bis, et accipere de cōfectione diamusci omni die summo mane. Et eius bezoar est muscus tritus scrupulū semis, et datur in potu cum uino albo.

De extremitate caudæ cerui. Cap. LXIX.

Lle, cui extremitas caudæ cerui data fuerit, patietur accidentia napelli. Et eius cura est potio smaragdi, scrupulū semis triti datū in potu cum uino, et deinde frictio totius corporis, cū oleo factio de semine citri. Et eius bezoar est theriaca magna drach. ij.

De sanguine bouino. Caput LXX.

DE REMEDIIS

Lle, cui in potu dat⁹ fuerit sanguis bouis uetus, patietur mortificationē, & euomat uomitum coagulatum. Et eius cura est acetum acerrimum calidum, deinde uomitus, deinde theriaca, deinde balneum aquæ calidæ.

De sanguine bufonis. Cap. LXXI.

Lle, cui in potu dat⁹ fuerit sanguis bufonis, patietur difficultatem anhelitus, & cordiaccæ accidentia, & si quis sputum ipsius sumpserit, erit prope mortem, sicut qui napellum biberit. Et eius cura est, potio smaragdi scrup. j. deinde intrare corpus animalis quadrupedis magni, ut est bos, asinus, uel mulus, uel equus, & reiterare illud, deinde theriacæ, drach. ij. bibere. Et eius bezoar est lapis inuentus in capite bufonis, qui apud lapidarios uocatur borras, uulgariter trepanide.

De sanguine hominis cholericî rufi.

Caput LXXII.

Lle, cui in potu datus fuerit sanguis hominis cholericî rufi, extractus in tempore rixæ suæ, aut furoris, patietur furores

res mentis, & permixtionem intellectus,
& inuerecundiam, deinde paulatim exi-
cabitur. Et eius cura est bibere aquam cu-
cumeris palæstini, & masticare grana ipsi-
us, & deglutire succum, & potare syru-
pum nenupharinum. Et eius bezoar est
trosciscus unus de thiro.

De sanguine menstruo aut leprosi.

Caput LXXIII.

Ille, qui sanguinem menstruum, aut le-
prosi biberit, uidebitur esse præstigia-
tus, & lunaticus, maleficiatus, & obliuio-
sus. Et eius cura ē, potare margaritas rris-
tas, drach. j. cum aqua mellissæ, & balnea-
ri in aqua tepida, & coire cum puella se-
cundum legem, & conuersari, & ample-
xari cum puellis, & iuuenculis. Et eius be-
zoar est comedere serpētes, a quibus cau-
dæ, & capita per palmum sunt abscisa.

De morfu hominis ieiuni.

Caput LXXIII.

Ille, qui morsus fuerit ab homine ieiū-
no, ponat super morsuram stercus gal-
linæ, alioquin patietur huiusmodi uenenosum,

E

& difficilis sanationis.

De morfu serpentis ulmo.

Caput LXXV.

ILle, qui fuerit morfus a serpente ulmo, statim liget locum cum coreo cerui, & deinde superponat theriacam, & de ipsa bibat, & circa cor apponatur smaragdus, & corallum, & margaritæ: Et locum mox suræ faciat sugi à seruo.

De felle Leopardi. Caput LXXVI.

ILle, cui in potu datū fuerit fel leopardi, patietur accidentia napelli, & uiperæ. Et eius cura, & bezoar sunt una.

De Salamandra. Caput LXXVII.

ILle, qui biberit Salamandram, patietur accidētia cantharidarum. Et cura eius & bezoar est una.

De lepore marino, aut rana marina.

Caput LXXVIII.

ILle, cui lepus marinus, aut rana marina data fuerit in potu, habebit uomitum unctuosum, & totum eius corp⁹ efficitur

turgidum, & inflatum, sicut hypofarca,
& foetebit eius anhelitus. Et eius cura est,
festinus uomitus, cū butyro, & aqua mel-
lis, & deinde sumere post illud theriacam
dyatesseron per tres dies, & cibari carni-
bus passerum, & potare bonum uinum.
Et eius bezoar est caro uulpis affata & cō-
esta. De morfu muris, simiæ & cattæ.

Caput LXXIX.

OVi uero à mure, & simia, & catta
morsus fuerit: super morsuram po-
nat sterc⁹ gallinæ, & curet illud, ut in mor-
su hominis ieiuni dictum est.

Descriptio bezoarticæ uirtutis ad unum
quodq; uenenum, & de duabus dis-
ficilibus quæstionibus.

Caput LXXX.

BEzoar antonomasice dicif de quo
dam lapide, q̄ sic uocatur, cuius pro-
pria & specifica uirtus ad letale uenenum
est, liberans à morte subito, absq; ullo me-
dici ingenio. Et ideo de omni medicina,
qua liberare potest à morte hominem, ab

Bezoardi
ca medici-
na unde
dicatur.

Historia
rege An-
glico per
Bezoar la-
pidē a ve-
neno libe-
rato.

Bezoardi
cus lapis
qualis.

aliqua ægritudine, uel ueneno: dici potest;
q̄ sit bezoar illius morbi: siue sit illa medi-
cina lapis, uel granum, uel succus, uel alia
qua composita medicina. Et qui illum la-
pidem habet, tutus est ab omni mortali ue-
neno. Teritur etiam, & datur in potu de
ipso drach. j. Et per ipsum dicunt fuisse
liberatum regem Angliæ dominū Edu-
ardum in ciuitate Aron, quando uulnera-
tus fuit per Passiasynum Soldani gladio
toxicato. Hunc autem lapidem ei tribuit
generalis præceptor templi, & ego con-
similem uidi. Est autem rubeus, purulen-
tus, leuis ut sponsia, & frangibilis, ut gy-
psum. Habet autem quodlibet uenenum,
tam minerale, quā uegetabile & animale,
propriam medicinam oppositā ei, à qua
oppositione uirtute specifica fit liberatio
mortis ab illo ueneno. Et ideo bezoar
est unicuique ueneno illa medicina, quæ
absq̄ uirtute elementari curat tale uene-
num. Et de quolibet bezoar, iā supra expē-
diui tractatum, in cura cuiuslibet ueneni;
in fine descriptionis, ne sit amplius neces-
se recapitulare tractatum.

De quæstione utrum theriaca &c.

Caput LXXXI.

Est autē quæstio, utrum theriaca magna sit bezoar. i. à forma specifica, liberans à ueneno, an materiæ elemētariis, liberans à complexione, non à forma. Et uoluerunt quidam dicere, q̄ omnino erat bezoar, fundantes se super ratione Galeni, qui cū Andromachum philosophum respexisset, qui primo theriacam inuenit, & eam probauit nunquam prodesse, nisi in morbis frigidis, propter oppositionē multarum rerum calidarum, & in morbis calidis propter oppositionem multarum medicinarum frigidarū, quæ in ipsa intrant. Et hoc dixit Galenus, illam theriacam Andromachi esse mediam complexione, sed ipse adiungens carnes thirorū, & terram sigillatam, fecit eam ualere formaliter ad omne uenenum, licet ad quædam plus, & ad quædā minus, & ad quædam singulariter data, & ad quædam cū additione. Alij uero dixerunt, q̄ à complexione elementalī agebat, quæcūq̄ in

corpore humano operatur, fundantes se super debilitatem operationis suæ, aut penitus uanitate, quando ipsa datur contra napellum, uel contra uiperam, uel contra felleopardi, & breuiter contra quodlibet uenenum letale secundum specificam formam. In quibus parum aut nihil uidetur conferre, ut dixit Rasis. Solutio autem huius dubitationis est, quod curatio cuiuslibet ueneni quatuor modis contingit, scilicet quia aut frangitur acumen ueneni, aut substantia eius resoluitur, aut ipsum expellitur, aut ipsum per oppositionem specificam corrumpitur, & ab eo eius uirtus prorsus aufertur. Exemplum primi, est opium, quod frangit euforbium; & castoreum, quod frangit opium. Exemplum secundi, est terra sigillata, & allium, quæ substantiam ueneni, aut per uomitum, aut per sudorem resoluit. Exemplum tertij, est smaragdus, quæ uenenum fugat, & attrahit, usque in extremitates membrorum. Exemplum quarti, est forma specifica opposita ueneno, quæ in naturalibus inuenitur, ut in lapide bezoar,

Curatio
cuiuslibet
ueneni quatuor
modis contin-
git.

& in artificialibus, ut in diuina & nobili compositione theriacæ: & permixtione omnium singularium medicinarum, simul confectarum resultatione. Et quia in theriaca est uirtus complexionalis, multarum medicinarum, uenenum frangentium, ideo bene dictum est, quod theriaca est medicina complexionalis ad uenena: & ex positione tali resultat res diuina, quæ potius est ab extra, quam ab intus, scilicet forma artificialis, quæ omni ueneno opponitur: & ideo bene dictum est, quod ipsa bezoar est omnibus uenenis: licet magis, & minus. Et licet quædam sunt, magis bezoar ad quædam uenena, quam ipsa: Verum ipsa est ad omnia. Et ideo mater omnium medicinarum, à medicis est appellata.

Theriaca
mater o-
mnium me-
dicinarum

De lapide Begaar ex Pandectis

Lapis Begaar, Latine, lapis liberans à uenenis, Arabice Hager. Begaar est nomen Persicum, & est expellens nocumentum, & hoc nomen cadit in uim, et est, quod cadit super omnem medicinam conuenientem alicui ueneno, eo quod resistat

E iij

uirtuti eius, & expellit nocumentū eius propter proprietatē, quæ est in eo, & secundum q̄ cadit super lapidem notū, qui conuenit omnibus uenenis calidis & frigidis, cum tota sua substantia & resistit ei bibitus, aut suspensus super patientem.

Colores
Bezoar
lapidis.

Colores lapidis Begaar sunt multi. Nam ex eo est citrinus, uelut purulentus, & machaici. Et ille, q̄ p̄cipat uiriditati, & ille qui albedini. Melior uero omnib⁹ est citrinus, & plus purulentus. Et in hoc differt Excerptum cum Begaar, & expositio eius est contra uenenum, & minera est in terra Sui & Indiæ, & in terris orientis, & multi lapides assimilantur ei, qui non habent suam proprietatem nec approximant ei & in operationib⁹ aliquibus, & quidam est, qui dicitur cohebori, & marina, & ē lapis, in quo non unus, sed multi errant, in alio, q̄ dicitur chimdes, & est lapis multæ bonitatis, mollis tactu mollitiæ sine superfluitate. Et idem autoritate Rasii Begaar est lapis citrinus mollis, non habens saporem. Vnde & lapis est uergens ad citrinitatem & albedinem, habens colorem

Uirtus &
operatio
lapidis
bezoar.

uini, & est splendens, sicut lumen, & est le-
uis. Posse Serapio lapis Begaar conuenit
uenenis, & quando bibitur ex eo pondus
ñ. granorum hordei, aut linimentum fiat
cum eo supra morsus, liberat à morte, &
expellit uenenum per sudorem, & quan-
do ponitur lapis in annulo, & ponitur in
ore illius, qui sumpsit uenenum, & fugit
eum aliquantulum, conuenit ei. Et quan-
do tangitur cum illo lapide aculeus scor-
pionis, prohibet ab eo potentiā pungen-
di. Et si teritur ex eo pondus duorum gra-
norū hordei, & dissoluatur in aqua, & po-
natur in ore serpentis, suffocat ipsum sta-
tim, & occidit. Et ego uidi in ipso suffici-
entiam, ad auferendum nocumentum, &
erat lapis ille, quem uidi, uergens ad citri-
nitatem & albedinem, habens colorem ui-
ni, & cū hoc erat leuis, splendens sicut lu-
men. Etiam uidi in eodem, sufficientiam
illam, quam nō uidi in alia medicina sim-
plici. Imo q̄ etiam non uidi theriacis cō-
positis. Vnde lapis iste Begaar conuenit
ueneno scorpionis, & idē autoritate Ra-
sis lapis Begaar conuenit ueneno scorio

nis, quando portatur in annulo, & scul-
petur in eo imago scorpionis, signo sagi-
tario ascendente, deinde sigilla cū eo oli-
banum luna existente in scorpione, quod
tritum exhibe patienti ad potandum, &
euadet ab dalla anarach. i. à ueneno. Vidi
lapidem Begaar amari à custoditore le-
gis dei, & est uerum, quia ipse emit hunc
lapidem, & dedit in pretium huius pala-
tium Cornubæ in principio guerra.

FINIUNT PETRI DE

Abano remedia uenenorum.

SEQVNTVR CARMINA 75

De uenenis ex Q. Sereno Samonico.

De uenenis prohibendis.

VT tutus fias infestæ fraude nouercæ,
 Vel quicumq; tuo carpetur liuidus auctu,
 Non expectatis eat obuia cura uenenis,
 Ante cibos igitur iuglandis foetus edatur,
 Produnt electri uariantia pocula uirus.
 Præterea coctæ querno cum corticæ lymphæ.
 Conueniunt potu. dimersa ue ficus oliuo.
 Sæpe etiam raphanum prædixit numen edendum,
 Antidotus uero multis mithrydatica fertur
 Consociata modis, sed Magnus scrinia regis
 Cum raperet uictor, uilem deprendit in illis
 Synthefin, & uulgata satis medicamina risit.
 Bis denum rutæ folium, salis & breue granum,
 Iuglandesq; duas terno cum corpore ficus,
 Hæc oriente die parco conspersa lyæo,
 sumebat metuens, dederat quod pocula matri

Huius An-
 tidoti & e-
 tus compo-
 sitionis me-
 minit Pli.
 lib 31. c. 21.

De uenenis datis:

Si nequit infandum præuerrere cautio uirus,
 Proximus ille gradus data pocula pellere curas
 Lac asinæ placidæq; bonis prodesse loquuntur,

Betonicam ex paruo sumunt pleriq; lyæo.

Quod si hederae succos (quæ truncos implicat altos)

Instillis paruis, poterunt haud ulla nocere

Pocula, quæ quisquam sæuis uitiauerit herbis.

Si quis hyoscyamum gustarit, lacte capellæ

Exhausto, rabidos poterit mulcere furores.

Ab homine uel a simia morsis.

Sive homo seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit, uirus simul intulit atrum,

Betonicam ex puro prodest assumere Baccho.

Necnon & raphani cortex decocta medetur,

Si trita admorsis fuerit circumlita membris.

Serpentium morsibus, & ue-
nenis pellendis.

Cuspidenon quisq; longe neq; cæde larissæ
Fulmine non gladij, uolucris nec felle sagittæ,

Quam cito uipereo potis est affligier ictu

Quare aptam dicamus opem, succosq; medentes,

Cui nocuit serpens fertur, caput illius apte

Vulneribus iungi sanat quæ sauciat ipsa.

Vt larissæa curatus Telephus hasta.

Proderit & caulem cum uino haurire sabuci,

Aut coctum raphani librum tritumq; ligare
 Siue etiam excelsa folium de mole cupressi,
 Mandabit lacteus caprifici succus opellam
 Aut Tithymallus atrox uulnus contrita perungit.
 Carduus est nondum doctis fullonibus aptus,
 Ex illo radix tepido potatur in amni.
 Ceruino ex foetu commista coagula uino
 Sumuntur quæ res membris agit atra uenena.
 Aut ferulæ radix potatur in hymbre lyæi
 Betonicæ ue leues, gallinæ aut iura uetustæ,
 Si uero horrendum uulnus fera iecerit assis
 Vrinam credunt propriam conducere potu.
 (Varronis fuit ista senis sententia) nec non
 (Plinius ut memorat) sumpti iuuat hymbes aceti.
 Dicendum, & quæ sit præcox medicina timenti,
 Cautio nanq; potest diros præuenter morsus,
 Si iecur exectum tardo de uulture portes,
 Erucis uel si totos perduxeris artus,
 Quas prius attritas uehementi spargis aceto.
 Aut tu ceruina per noctem in pelle quiescis,
 Aut genere ex ipso dentem portabis amicum.
 Toxicæ præterea quæ sunt pellenda medela;

lib. 13. c. 8.

Expediam, sanguis poterit prodesse caninus
 Qui facili potu antidotos imitatur honestas.
 Vis & mirificos cautus prædiscere odores,
 Accensis quibus arcetur teterrima serpens,
 Aut styracem torres, aut duri uulturis alam,
 Vel nepetam, aut frondem rigida stirpemq; myricæ,
 Ictibus scorpïi, & moribus mu-
 ris cæci, siue aranci.

Sunt minima species, sed diræ uulnera pestis,
 Quæ magis in tenui latitantes corpore fallunt.
 Scorpïus & grauis est & araneus, hæc mala semper
 Captant securos multa iam nocte sopores,
 Et documenta dedit nobis prostratus Orion,
 Magna quod exiguis perimantur membra uenenis.
 Et quum uulnus atrox incussit scorpïus ardens,
 Continuocapitur tunc digna cæde retusus,
 Vulneribusq; aptus fertur reuocare uenenum.
 Aut calidis pelagi lymphis loca læsa fouentur,
 Siue meri potu dissoluitur improba pestis.
 Ad cunctos autem morsus ictusq; minorum
 Cæcus aptus erit pauidæ de lacte capellæ,
 Cuiq; hoc assumi debet origanus herba,

EX Q. SERENO

*Hæc duo mirificis curabunt ista medelis.
Nec non peniculo calidum annectetur anethum,
Aut uiuum sulphur sicca cum fece lyæ
Exiguo piperis cerebrum conspergito galli,
Quo lita sanescunt depulso membra dolore.
Sin autem muris nocuit uiolentia cæci,
Quæ sola signauit uoluendis orbita plaustris;
Illinc, mira datur nili de puluere cura,*

FINIS